

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Työelämä • 2023:21

Työkykyohjelma 2019-2023

Loppuraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:21

Työkykyohjelma 2019-2023

Loppuraportti

Marianne Keyriläinen ja Kirsi Lappalainen

Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for
Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-327-637-6

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Työkykyohjelma 2019-2023

Loppuraportti

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2023:21		Teema	Työelämä
Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Toimittaja/t	Marianne Keyriläinen ja Kirsi Lappalainen		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	65

Tiivistelmä

Työkykyohjelma (2019–2023) oli osa hallituksen työllisyystoimien kokonaisuutta. Sen toteutus perustui Sanna Marinin hallitusohjelmaan. Ohjelman tavoitteena oli edesauttaa osatyökykyisten työllistymistä ja työssä jaksamista.

Työelämän ulkopuolella olevista osatyökykyisistä arviolta 65 000 haluaisi työskennellä ja arvioi myös olevansa työhön kykeneviä. Työkykyohjelmassa ja sen toimenpiteissä etsittiin ratkaisuja tiedossa oleviin osatyökykyisten työllistymisen ongelmiin.

Työkykyohjelman toimenpiteet koskivat työttömiä. Useimmat toimenpiteet olivat laaja-alaisia ja etsivät samanaikaisesti ratkaisuja, jotka tukivat sekä osatyökykyisten työkykyä että heidän työllistymistään. Tavoitteina oli tunnistaa nykyistä paremmin osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve, tarjota yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn ja työllistämisen palveluja sekä edistää työpaikkojen syntymistä osatyökykyisille.

Raportti kokoaa yhteen Työkykyohjelman eri hankkeet, niiden tulokset sekä mahdolliset suositukset. Ohjelman ulkoisen arvioinnin toteuttaa Owl Group Oy, jonka raportti valmistuu toukokuussa 2023.

Työkykyohjelmasta vastasi ja sitä toteutti työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Asiasanat osatyökykyiset, työelämä, työ, työkyky, verkostotyö, työ- ja elinkeinotoimistot, sosiaali- ja terveydenhuolto

ISBN PDF 978-952-327-637-6 **ISSN PDF** 1797-3562

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-637-6>

Programmet för arbetsförmåga 2019–2023 Slutrapport

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2023:21	Tema	Arbetsliv
Utgivare Arbets- och näringsministeriet		
Redigerare Marianne Keyriläinen och Kirsi Lappalainen	Sidantal	65
Språk Finska		

Referat

Programmet för arbetsförmåga 2019–2023 utgjorde en del av regeringens åtgärds paket för sysselsättning. Det bottnade i Sanna Marins regeringsprogram. Målet var att främja sysselsättningen och motivationen för partiellt arbetsföra personer.

Bland de partiellt arbetsföra utanför arbetslivet vill uppskattningsvis 65 000 arbeta och bedömer också att de är förmögna att arbeta. Genom programmet för arbetsförmåga och dess åtgärder söktes lösningar på redan kartlagda problem i sysselsättningen av partiellt arbetsföra.

Åtgärderna i programmet för arbetsförmåga var riktade till arbetslösa. De flesta åtgärderna var omfattande och sökte lösningar som samtidigt bidrog till de partiellt arbetsföras arbetsförmåga och till deras sysselsättning. Målet var att bättre identifiera behovet av stöd för arbetsförmågan, att erbjuda individualiserade tjänster till stöd för arbetsförmåga och sysselsättning i rätt tid och att främja arbetstillfällena för partiellt arbetsföra personer.

Rapporten sammanfattar de olika projekten inom programmet för arbetsförmåga, projektens resultat och rekommendationer. Företaget Owl group Oy gör en extern utvärdering av programmet. Utvärderingen ska bli klar i maj 2023.

Arbets- och näringsministeriet ansvarade för och genomförde programmet för arbetsförmåga i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet.

Nyckelord social- och hälsovård, partiellt arbetsföra, arbetsliv, arbete, arbetsförmåga, nätverksarbete, arbets- och näringsbyråerna

---

ISBN PDF 978-952-327-637-6

ISSN PDF 1797-3562

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-637-6>

Working Capacity Programme 2019–2023 Final Report

Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2023:21	Subject	Working life
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland	
Editor(s)	Marianne Keyriläinen and Kirsi Lappalainen	
Language	Pages	65

Abstract

The working capacity programme (2019–2023) was part of the Government's employment measures. Its implementation was based on Prime Minister Sanna Marin's Government Programme. The programme aimed to promote the employment of people with impaired capacity to work and to improve their wellbeing at work.

About 65,000 people with impaired capacity to work, who are currently outside the labour market, would like to work and estimate that they have the capacity to work. The working capacity programme sought solutions to known problems in the employment of persons with impaired capacity to work.

The programme measures concerned the unemployed. Most of the measures were broad-based and sought solutions that would support both the working capacity of the persons and their employment. The programme's objectives were to better identify the need to support the working capacity of people with impaired capacity to work, to provide individual and timely services related to working capacity and employment, and to promote the creation of jobs for people with impaired working capacity.

The report describes the different projects under the working capacity programme, their results and possible recommendations. Owl Group Oy will conduct an external evaluation of the programme and complete a report on it in May 2023.

The Ministry of Economic Affairs and Employment was responsible for implementing the working capacity programme in cooperation with the Ministry of Social Affairs and Health.

Keywords people with impaired capacity to work, working life, work, working capacity, networking, Employment and Economic Development Offices, healthcare and social welfare

---

ISBN PDF	978-952-327-637-6	ISSN PDF	1797-3562
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-637-6>

Sisältö

1	Johdanto	8
2	Osatyökykyisten työllistymisen esteiden purkaminen ja työllistymisen vauhdittaminen	12
2.1	Työllistymisen vauhdittaminen julkisilla hankinnoilla	14
2.1.1	Tavoitteet ja toimenpiteet	14
2.1.2	Tulokset ja suositukset	15
2.2	Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden rakentajaksi	18
2.2.1	Tavoite ja toimenpiteet	18
2.2.2	Tulokset ja suositukset	20
2.3	Työkanava Oy, uudenlainen tapa työllistää osatyökykyisiä	22
2.3.1	Tavoite ja toimenpiteet	22
2.3.2	Tulokset ja jatko	24
3	Laaja-alaiset työllistymistä tukevat palvelut ja tiedolla johtaminen	25
3.1	Osatyökykyisten vaikuttavan työllistymisen malli	25
3.1.1	Tavoite ja toimenpiteet	25
3.1.2	Tulokset ja suositukset	26
3.2	TE-palvelujen uudelleen muotoilu ja TE-palvelupilotit	27
3.2.1	Tavoite ja toimenpiteet	27
3.2.2	Tulokset ja suositukset	28
3.3	Työkykykoordinaattorit osaksi osatyökykyisten palveluja	31
3.3.1	Tavoite ja toimenpiteet	31
3.3.2	Tulokset ja suositukset	32
4	Yksilölliset ja oikea-aikaiset työkyvyn sekä työllistymisen tuen palvelut	34
4.1	Asiakaslähtöiset työkyvyn tuen palvelut osaksi sosiaali- ja terveyskeskusta	36
4.1.1	Tavoite ja toimenpiteet	36
4.1.2	Tulokset ja suositukset	38
4.2	Tuetun työllistämisen menetelmät sosiaalihuollossa	40
4.2.1	Tavoite ja toimenpiteet	40
4.2.2	Tulokset ja suositukset	41
4.3	Koulutukset ammattilaisten osaamisen kehittämiseksi	43
4.3.1	Tavoite ja toimenpiteet	43
4.3.2	Tulokset ja suositukset	45

4.4	Tutkittua tietoa toimenpiteiden toimeenpanosta ja vaikutuksista sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta	48
4.4.1	Tavoite ja toimenpiteet	48
4.4.2	Tulokset ja suositukset	50
5	Työkykyohjelman viestintä	53
6	Lopuksi	56
7	Lähteet	62
	Liite 1 Työkykyohjelman TEM:n hallinnonalan hankkeet ja niiden tavoitteet	64
	Liite 2 Työkykyohjelman STM:n valtionavustushankkeet ja toimenpidekokonaisuudet	65

1 Johdanto

"Hallituksen työllisyysastetavoite edellyttää, että osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien, nuorten, ikääntyvien ja maahanmuuttajataustaisten osallistumista työmarkkinoille lisätään. Tarvitaan vaikuttavia toimia näiden ryhmien työllistämiseksi" (Hallitusohjelma 2019).

Työkykyyn liittyvät haasteet koskettavat laajaa väestöjoukkoa. OECD:n selvityksen mukaan suuri osa työttömistä ilmoittaa työllistymisen esteeksi terveydelliset syyt (OECD 2020). Vuoden 2021 Sosiaalibarometrissa työttömien terveysongelmat nousivat työllistymisen tärkeimmäksi esteeksi sekä TE-toimistojen asiantuntijoiden että kuntien työllisyyspalveluista vastaavien työntekijöiden vastauksissa (Kalenius, Eronen & Londén 2021).

Osatyökykyisten työllisyyden kehittämiseksi hallitus päätti käynnistää Työkykyohjelman osana työllisyystoimien kokonaisuutta (2019–2023). Työkykyohjelmasta vastasi ja sitä toteutti työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön (STM) kanssa. Ministeriöiden hallinnonalojen toimenpiteet tukivat ja täydensivät toisiaan. Ohjelman määräraha oli yhteensä 36 miljoonaa euroa. Ohjelmassa etsittiin ratkaisuja tiedossa oleviin osatyökykyisten työllistymisen ongelmiin. Työkykyohjelma on jatkoa aikaisempiin valtakunnallisiin ohjelmiin (Osatyökykyiset työssä -ohjelma 2013–2015 ja Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihanke 2015–2018).

Osatyökykyisen käsitettä ei ole määritelty lainsäädännössä eikä siitä ole yleistä tai yhteistä määritelmää. Tässä raportissa osatyökykyisellä tarkoitetaan henkilöä, jonka työnsaannin ja tekemisen mahdollisuudet ovat heikentyneet terveydentilan tai vamman takia (mm. Oivo & Kerätär 2018). Aiemmissa hallitusohjelman mukaisissa kehittämishankkeissa osatyökykyisellä on tarkoitettu henkilöä, jolla on osa työkyvystään käytössään (STM 2019) (ks. Tietolaatikko s. 13).

Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen lisäselvityksen mukaan työelämän ulkopuolella olevista osatyökykyisistä arviolta 65 000 haluaisi työskennellä ja arvioi myös olevansa työhön kykeneviä (Taskinen 2012). TEM:n [Työnvälitystilaston](#) mukaan vammaisia tai pitkäaikaissairaita työttömiä työnhakijoita oli vuoden alussa noin 30 000. Osatyökykyisiä työnhakijoita on kuitenkin todellisuudessa varmasti arvioitua enemmän. TE-toimistossa työnhakijoiksi ilmoittautuneiden työttömien joukossa on suurella todennäköisyydellä merkittävä joukko henkilöitä, joilla työllistymisen mahdollisuuksia heikentää

tunnistamaton terveydellinen tekijä. Kerättären ja Karjalaisen (2010) tutkimuksessa todetaan, että pitkäaikaistyöttömillä on runsaasti työllistymiskykyä heikentäviä sairauksia, jotka olivat hoitosuosituksen näkökulmasta vajaasti hoidettuja. [Työnvälitystilaston](#) mukaan pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli helmikuun lopussa noin 85 000.

Työttömyys itsessään heikentää terveyttä, yksilön taloudellista tilannetta, lisää sairastavuutta ja syrjäytymisriskiä. Ero työllisiin on erityisen selkeä niiden työttömien kohdalla, jotka ovat kokeneet pitkittynyttä tai toistuvaa työttömyyttä (Junna 2022). Terveyspalvelujen käyttö kasaantuu pienelle osalle työttömistä. Vastaavasti osa työttömistä ei ole lainkaan palveluiden piirissä (Väisänen & Sinervo 2021). Myöskään työkyvyn tuen palvelut eivät toimi vielä kattavasti Suomessa ja palvelujärjestelmä vaatii kehittämistä. On arvioitu, että noin viidenneksen työkykyä voitaisiin kohentaa hoidolla, kuntoutuksella ja työelämän joustoilla.

Samaan aikaan kärsimme työmarkkinoilla kohtaanto-ongelmasta ja työvoimapulasta. Osatyökykyisillä on monenlaista koulutustaustaa ja ammattiosaamista. Väestön ikääntyminen, matala syntyvyyskehitys ja julkisen talouden velkaantuminen edellyttävät, että työllisyysastetta ja työllisten määrää saadaan nostettua merkittävästi. [Ilmarinen](#) on arvioinut, että osatyökykyisten työllistymiseen liittyy iso hyödyntämätön potentiaali. Osatyökykyisten heikosta työllistymisestä aiheutuvan toteutumattoman työpanoksen arvioidaan olevan 1,3 miljardia euroa vuodessa.

Työkykyohjelmassa ja sen toimenpiteissä etsittiin ratkaisuja tiedossa oleviin osatyökykyisten työllistymisen ongelmiin. Tavoitteena oli edesauttaa osatyökykyisten työllistymistä ja työssä jaksamista. Tässä loppuraportissa esitellään ohjelman hankkeiden sisällöt, tavoitteet sekä mahdolliset suositukset. Osa ohjelman hankkeista on jo päättynyt, mutta osa jatkaa vielä nykyisen hallituskauden jälkeen.

Työkykyohjelma työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteinä

Työkykyohjelman tavoitteena oli kehittää osatyökykyisten työllisyyttä ja työssä jaksamista. Ohjelman tarkemmat tavoitteet ovat kuvattu alla.

Työkykyohjelman tavoitteet olivat:

- tunnistaa osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve
- tarjota osatyökykyisille yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn ja työllistämisen palveluja

- vahvistaa asiantuntijoiden osaamista ja resursointia osatyökykyisten palvelujen parantamiseksi
- edistää työpaikkojen syntymistä osatyökykyisille
- kehittää palveluja työnantajille osatyökykyisten rekrytoinnin helpottamiseksi
- uudistaa käytössä olevia kuntoutuspolkuja ja kuntoutuspalveluja kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotusten pohjalta
- hakea ratkaisuja rekrytointikynnyksen madaltamiseksi kehittämällä palveluja ja osallistamalla sosiaaliturvauudistuksen valmisteluun.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimet keskittyivät osatyökykyisten työllistymisen esteiden purkamiseen ja työllistymistä vauhdittaviin toimiin. Samalla ehkäistiin työttömyyden pitkittymistä. Toimenpiteitä TEM:n hallinnonalalla oli yhteensä kuusi: työkykykoordinaattoreiden lisääminen TE-toimistoihin, eri puolilla Suomea toteutetut kahdeksan TE-palvelupilottia, Työkanava Oy:n perustaminen, julkisilla hankinnoilla työllistäminen, Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen perustaminen sekä työllistymisen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaamisen kehittäminen. Hankkeet ja niiden tavoitteet on kuvattu raportin liitteessä 1.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimilla kehitettiin yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn tuen palveluita sosiaali- ja terveyskeskukseen sekä vahvistettiin ammattilaisten osaamista työkyvyn tukemisessa. Alueellisia kehittämishankkeita oli mukana yhteensä 22 kappaletta (ks. Liite 2). Toimenpiteiden toteutumista seurattiin arviointitutkimuksella. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Työterveyslaitos (TTL) vastasivat toimenpiteiden operatiivisesta toimeenpanosta. Työkykyohjelman ministeriöiden toimenpiteet ja yhdyspinnat on kuvattu kuviossa 1.

Kuvio 1. Työkykyohjelman toimenpiteet ja yhdyspinnat

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) toimenpiteet

1. Työkyvyn tuki
2. Tuetun työllistymisen menetelmät
3. Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen
4. Palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) toimenpiteet

1. Lisätään työkykykoordinaattoreita TE-toimistoihin
2. TE-palvelupilotit osatyökykyisten palvelujen uudelleenmuotoilemiseksi
3. Hankinnoilla työllistämisen vauhdittaminen
4. Yhteiskunnallisten yritysten strategian toimeenpano
5. Valtion erityistehtäväyhtiön perustaminen

Viestintä oli Työkykyohjelmassa keskeisessä osassa. Ohjelman kokonaisuuden viestintä oli tiiviisti kytköksissä ohjelman sisällölliseen toteutukseen ja ohjelman johtamiseen. Ohjelman päätöstilaisuus järjestettiin Musiikkitalossa 15.2.2023.

Käsillä olevan Työkykyohjelman loppuraportin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt ulkoisen arvioinnin, joka selvittää ohjelman tuloksia ja toteutumista. Arvioinnin toteuttaa Owl Group Oy. Lisäksi Työkykyohjelman STM:n toimenpiteitä arvioidaan Työkykyohjelman arviointi- ja seurantatutkimuksessa, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa sosiaali- ja terveysministeriön valtionavustushankkeiden toimeenpanosta, tuloksista, vaikutuksista ja vaikuttavuudesta sekä kohderyhmän palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta. Molemmat raportit julkistetaan kevään 2023 aikana.

2 Osatyökykyisten työllistymisen esteiden purkaminen ja työllistymisen vauhdittaminen

Työkykyohjelman päämääränä oli tunnistaa nykyistä paremmin osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve, tarjota yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn ja työllistämisen palveluja sekä edistää työpaikkojen syntymistä osatyökykyisille. Työkykyohjelman työ- ja elinkeinoministeriön toimet keskittyivät osatyökykyisten työllistymisen esteiden purkamiseen ja työllistymistä vauhdittaviin toimiin. Samalla ehkäistään työttömyyden pitkittymistä.

Työkykyohjelman toimenpiteitä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla oli yhteensä kuusi: työkykykoordinaattoreiden lisääminen TE-toimistoihin, eri puolilla Suomea toteutetut kahdeksan TE-palvelupilottia, Työkanava Oy:n perustaminen, julkisilla hankinnoilla työllistäminen, Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen perustaminen sekä työllistymisen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaamisen kehittäminen. (ks. Liite 1). TEM:llä oli käytettävissä ohjelman toimeenpanoon kaikkiaan noin 19 miljoonaa euroa. Määräraha jakautui vuosittain talousarviossa usealle momentille, minkä lisäksi lisätalousarvoissa tehtiin tarvittavia momenttien välisiä siirtoja. Raportin luvuissa 2 ja 3 on kuvattu TEM:n hankkeiden sisällöt, toimenpiteet sekä tulokset.

Osatyökykyisyyden määritelmä ja osatyökykyisten työllisyyden tilastointi

Vajaakuntoisesta täsmätyökykyiseksi

Osatyökykyisen käsitettä ei ole määritelty lainsäädännössä eikä siitä ole yleistä tai yhtenäistä määritelmää. Tässä raportissa osatyökykyisellä tarkoitetaan henkilöä, jonka työnsaannin ja tekemisen mahdollisuudet ovat heikentyneet terveydentilan tai vamman takia (mm. Oivo & Kerätär, 2018). Aiemmissa hallitusohjelman mukaisissa kehittämishankkeissa osatyökykyisellä on tarkoitettu henkilöä, jolla on osa työkyvystään käytössään (mm. STM 2019).

Osatyökykyisyys on yksilöllistä ja sidoksissa osatyökykyisyyden syyhyn, työhön ja työn vaatimukseen. Työkyky tulisikin aina suhteuttaa työtehtävään. Esimerkiksi henkilö voi olla täysin työkykyinen yhteen tehtävään, mutta työkyvytön toiseen. Työkyky voi vaihdella elämän eri vaiheissa. Osatyökykyisyys voi olla myös tilapäistä. Jos terveys ja muut yksilölliset tekijät ovat tasapainossa työn vaatimusten kanssa, henkilö ei ole osatyökykyinen, vaan työkykyinen (STM 2019).

Osatyökykyisyyden termi on elänyt ajassa. Vielä muutama vuosi sitten käytettiin yleisesti termiä ”vajaakuntoinen”. Nykyään pyritään kuitenkin kohdistamaan katseet jäljellä olevaan työkykyyn ja termin ”täsmätyökykyinen” käyttö on yleistynyt. Tällä termillä halutaan korostaa henkilön jäljellä olevaa työkykyä. Kun työkyvyn suuntaa oikeaan työtehtävään, on kyse täsmätyökyvystä ja seurauksena parhaimmillaan täsmätyöllistyminen tai täsmätyöpainon löytäminen.

Osatyökykyisten työllisyys

Osatyökykyisten, pitkäaikaissairaiden tai vammaisten henkilöiden työllisyysasteesta ei ole ajantasaista tietoa systemaattisen tai eri lähteistä saadun tiedonkeruun puuttuessa. Viimeisin osatyökykyisten työllisyyttä kuvaava tilasto on vuodelta 2011. Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen lisätutkimuksen mukaan työikäisestä väestöstä 1,9 miljoonalla henkilöllä (55 %) on jokin pitkäaikaissairaus tai vamma. Noin 600 000 henkilöä arvioi, että sairaus tai vamma rajoittaa tavalla tai toisella ansiotyöhön osallistumista tai työnsaantimahdollisuuksia. Heistä työssä oli 400 000 ja työelämän ulkopuolella 200 000, joista lähes kolmannes eli noin 65 000 olisi vielä halukas työhön. (Taskinen 2012.)

TEM:n Työnvälitystilaston mukaan vammaisia tai pitkäaikaissairaita työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2023 alussa noin 30 000. TE-toimistossa työnhakijoiksi ilmoittautuneiden työttömien joukossa on suurella todennäköisyydellä merkittävä joukko henkilöitä, joilla työllistymisen mahdollisuuksia heikentää tunnistamaton terveydellinen tekijä. Kerättären ja Karjalaisen (2010) tutkimuksessa todettiin pitkäaikaistyöttömillä runsaasti työllistymiskykyä heikentäviä sairauksia, jotka olivat hoitosuosituksen näkökulmasta vajaasti hoidettuja. [Työnvälitystilaston](#) mukaan pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli helmikuun lopussa noin 85 000.

Osatyökykyisten työllisyyden tilastointiin on kuitenkin tulossa selvä parannus. Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen yhteydessä kerätään nykyisin tietoa osatyökykyisten työllisyydestä (ks. [Eurostat](#)). Ensimmäiset luvut julkaistaan tänä vuonna. Tietoja kerätään joka toinen vuosi.

STM julkaisi helmikuussa työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen digitalisoinnin tiekartan (STM 2023). Tiekartan tarkoituksena on kuvata digitalisaation mahdollisuuksia työllisyyden ja osallisuuden edistämiseksi ja tätä kautta työttömyyteen liittyvien kustannusten pienentämiseksi. Tiekartan keskeisenä argumenttina on, että digitalisoimalla palveluja ja kehittämällä toimijoiden välistä tiedonkulkua voidaan tehostaa työkyvyn ongelmien tunnistamista, edistää toimijoiden yhteistyötä vaikuttavien palveluketjujen toteuttamiseksi sekä mahdollistaa palvelu- ja etuusjärjestelmien tietoon perustuva johtaminen. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa saataisiin nykyistä kattavampaa tietoa osatyökykyisten työllisyydestä, työkyvystä ja palvelutarpeista.

Osatyökykyisten työllisyyden kansainvälinen vertailu

Laajoissa survey-tutkimuksissa osatyökykyisyys määritellään usein toimintarajoitteiden kautta (mm. GALI- ja ICF-kysymyssarja). Näissä vastaaja arvioi, kuinka paljon sairaus tai vamma rajoittaa tekemistä. EU-tasolla tietoa osatyökykyisten ja vammaisten työllisyydestä saadaan mm. EU:n SILC-datan kautta (Suomen tiedot Eurostatille tuottaa Tilastokeskuksen Tulot ja elinolot -tutkimus). Tässä aineistossa osatyökykyisyys määritellään gali-kysymyssarjan kautta. Aineistoon kohdistuu kuitenkin eräitä ongelmia, jotka vaikeuttavat maiden välistä vertailua. Näitä ovat mm. aineiston keruutapa, väestön ikään-tyneisyys sekä muut institutionaaliset vaikutukset (ks. [Eurostat](#)).

2.1 Työllistymisen vauhdittaminen julkisilla hankinnoilla

Päivi Haavisto-Vuori

2.1.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

Hallitusohjelman mukaisesti ”Hallituksen tavoitteena on, että julkisiin hankintoihin asetetaan ehto sosiaalisesta työllistämisestä”. Linjaus toimeenpantiin työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevassa Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelmassa. Taustalla on EU:n hankintadirektiivin artikla (2014/24/EU, 70 artikla). Artikla antaa mahdollisuuden käyttää työllisyysnäkökohtiin liittyviä erityisehtoja hankintasopimuksissa. Artikla vietiin kansalliseen lainsäädäntöön hankintalain uudistamisen yhteydessä.

Ennen vauhditusohjelmaa hankinnoilla työllistämisen toimintamallia on kehitetty ja pyritty levittämään kahdessa laajassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ESR- hankkeessa (Handu ja SIEPP) sekä Keino-osaamiskeskuksen toiminnassa. Nämä tarjosivat hyvän

pohjan kehittämiseksi. Tehdyistä toimista huolimatta erilliselle kansalliselle vauhditusohjelmalle nähtiin olevan tarve. Se nähtiin yhtenä keinona lisätä myös osatyökykyisten työmahdollisuuksia. Asian yhteiskunnallista merkitystä lisäsi myös julkisiin hankintoihin käytettävän rahan määrä. Tehdyn selvityksen mukaan julkisten hankintojen arvo, julkisyhteisöjen toisiltaan tekemät hankinnat mukaan lukien, oli kilpailluilta markkinoilta tehdyissä hankinnoissa 31 miljardia euroa vuonna 2018.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) annettu laki (hankintalaki) mahdollistaa erityisehtojen käytön hankinnoissa. Erityisehdot voivat liittyä esimerkiksi ympäristö-, sosiaali- ja työllisyysnäkökohtiin. Ohjelman päätavoite oli, että hankintatoimessa työllisyyteen ja työllistymisen edistämiseen liittyviä ehtoja ja kriteereitä (93§ ja 98§) otetaan käyttöön mahdollisimman monessa hankinnassa. Ohjelmalle asetettu työllistyneiden määrää koskeva tavoite oli 3 000 henkilön työllistyminen hallituskauden aikana.

Keskeinen rooli ohjelman toimeenpanossa oli Suomen Kuntaliittoon sijoituvassa valtakunnallisessa koordinaatiohankkeessa (20.8.2020–31.3.2023). Hanke edisti mallin käyttöä sekä kuntasektorin hankinnoissa että muissa julkisissa hankinnoissa. Hankkeessa oli tarvittaessa mahdollisuus käyttää Kuntaliiton julkisten hankintojen neuvontayksikköä juridisten kysymysten selvittelyssä. Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi yhteisrahoitteisen hankkeen toteutukseen valtionavustusta yhteensä noin 210 000 euroa.

Alueellinen pilotointi toteutettiin työllisyyspoliittisen avustuksen hankkeina, joihin varattiin määrärahaa kaikkiaan noin 500 000 euroa. Pilottihankkeiden tavoiteltu määrä oli 15 hanketta, mutta kahden hakukierroksen jälkeen hakemusten ja valittavien hankkeiden määrä jäi kahdeksaan. Yksi hakijoista ei käynnistänyt hanketta. Pilottihankkeet olivat: Vantaa-Kerava, Turku, Tampere, Oulu, Seinäjoki, Kouvola ja Kajaani. Valtakunnallinen hanke toimi pilottien tukena. Pilottihankkeiden toiminnan tuloksia hyödynnetään sähköisessä oppaassa (erityisesti hankintaesimerkit).

Kuntaliitto vastasi pääosin hankkeen viestinnästä ja viestinnän koordinoinnista pilottihankkeiden välillä. Työ- ja elinkeinoministeriö tuki viestintää jakamalla tietoa hankkeesta verkkosivuillaan sekä laatimalla aiheesta uutisia ja kolumneja.

2.1.2 Tulokset ja suositukset

Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelmassa edistettiin muita heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työn saantia hankintaehdon (erityisehto, 98§) avulla. Hankintayksiköllä oli mahdollisuus tehdä kohderyhmää koskevia valintoja itsenäisesti tai keskustellen TE-toimiston ja/tai työllisyyden kuntakokeilun yksikön kanssa. Lähtökohtana oli, että henkilöön liittyy jokin tekijä, jonka arvioidaan asettavan hänet muita heikompaan asemaan rekrytoinnissa (esimerkiksi pitkään jatkunut työttömyys tai osatyökykyisyys).

Mallin käyttöä edisti toimintamallin vieminen strategisiin asiakirjoihin ja päätöksiin. Yhteisen tahtotilan ja sitoutumisen vahvistaminen tarkoitti käytännössä esimerkiksi kunnan hankinnoissa kunnan poliittisen johdon strategista sitoutumista. Toinen tärkeä tekijä oli yhteistyömallien kehittäminen.

Toimintamallissa määrällisten tavoitteiden asettamiseen tai saavuttamiseen vaikuttaa se, että jokaisen hankinnan kohdalla tehdään arvio, soveltuuko työllistämisehdon tai -kriteerien käyttö kyseiseen hankintaan. Yhtenä asiaan vaikuttavana tekijänä on hankinnan euromäärä. Kilpailunäkökohtia sekä vaatimuksia hankintojen tasapuolisuudesta, syrjimättömyydestä ja suhteellisuudesta ei voida sivuuttaa.

Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelman ydintulokset liittyvät kahteen tavoitealueeseen: toimintamallin sujuvuus osana normaalia hankintatoimintaa sekä toimintamallin leviäminen laajalle julkisissa hankintayksiköissä. Hankkeessa tehtiin palvelumuotoilua. Olennaista oli hankinnan eri vaiheiden huomioon ottaminen, johon sisältyivät hankinnan koko elinkaaren sisäiset ja ulkoiset yhteistyökysymykset sekä toimintamallin prosessit.

Hankkeen toiminnoissa tuettiin toimintamallin muotoutumista vakiintuneeksi osaksi hankintoja siten, että toimintamalli asettuisi osaksi hankintayksikön ja työntekijöitä rekrytoivan tahon rakenteita ja toimintatapoja. Lisäksi kehittämisessä otettiin huomioon myös palvelun tarjoajien näkemykset toimintamallista.

Hankkeessa tehdyssä levittämistyössä keskeistä oli osaamisen lisääminen, tiedon välittäminen ja viestintä. Avoin keskustelu, jossa myös malliin kohdistuvat epäilyt otettiin käsittelyyn, olivat osa osaamisen lisäämistä. Hankkeen onnistuneeksi työmuodoksi osoittautui kaikille halukkaille avoin verkosto, johon rekisteröiduttiin. Verkostolle järjestetään kokouksia ja verkoston Teams-alustalle kerättiin aiheeseen liittyvää aineistoa. Verkostoon ilmoitautui 250 henkilöä ja kokouksiin osallistujia oli 60–120. Lisäksi projektipäällikkö otti henkilökohtaisesti yhteyttä asiasta kiinnostuneisiin ja piti lukuisia esitelmiä asiasta. Kansainvälisen kehityksen tarkastelussa olivat Ruotsi ja Hollannin Rotterdam. Pilottien kanssa tehty yhteistyö edisti mallin kehittämistä.

Määrällisiä tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon, että työllistyneiden määrät kehittyvät hitaasti. Vaikka ehto olisi monessa hankinnassa, työllistyminen voi kestää, koska hankinnan kestot ovat useita vuosia. Tällä hetkellä toimintamallia käyttää 30 kuntaa ja muutama valtion hankintayksikkö. Varsin pian vauhditusohjelmassa kävi ilmeiseksi, että hankkeelle asetettuihin määrällisiin tavoitteisiin ei päästä. Pilottihankkeissa vuonna 2021 työllistämisehto oli mukana yhteensä 52 hankinnassa. Vuonna 2022 ehto oli mukana 58 hankinnassa. Mukana oli myös työllistymistä oppisopimuksella. Vuodesta 2022 alkaen julkisten hankintojen ilmoituskanavan eli Hilma-järjestelmän avulla voidaan seurata työllistämisehdon käyttöä hankintailmoituksissa. Tämän lisäksi hankkeen tekemisessä kahdessa kyselyssä näkyy kiinnostuksen lisääntyminen kuntien hankintayksiköissä.

Hanke nosti esille toimintamalliin liittyvät tietosuojaongelmat, jotka koskevat henkilötietojen välittämistä. Ongelman vuoksi tarkkoja työllistyneiden määriä koskevia tietoja ei ole saatavissa. Asian selvittely on käynnistynyt ja tarvittavat lakimuutokset ovat kartoitusvaiheessa. Seurannan kehittämisessä hankinnoilla työllistämisen prosessin digitalisointi sujuvoittaisi mallin käyttöä olennaisesti.

Hankkeessa tuotettiin sähköinen opas, jonka tarkoitus on auttaa kuntia käyttämään työllistämisehtoa hankinnoissa (ks. [Kuntaliitto](#)). Opas sisältää tiiviin kuvauksen hankinnoilla työllistämisen toimintamallista, malliesimerkkejä eri kunnista sekä kuvauksia erilaisista toimintavoista. Edelleen tarvitaan hankinnoilla työllistämisen tunnettuuden lisäämistä laajasti julkisten hankintojen eri yksiköissä (ml. valtio ja muut yksiköt) sekä myönteisen kiinnostavan 'brändin' luomista.

Hankinnoilla työllistäminen on yksi kansallisen Julkisten hankintojen strategian (Hankinta-Suomi) toimenpiteistä. Valtiovarainministeriön ja Suomen Kuntaliiton yhteisessä toimenpideohjelmassa tehtävänä on koota julkisten hankintojen tekemistä ja kehittämistä yhden sateenvarjon alle. Ohjelman toimikausi on 5.9.2019–31.12.2023. Sosiaalisen kestävyuden osa-alueessa toinen tavoitteista on: 'Edistämme muita heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä siihen soveltuvissa hankinnoissa'. Sosiaalisen kestävyuden teemaryhmässä rahoitettiin selvitys "Työllistämisehto hankinnoissa Selvitys nykytilasta, haasteista ja ratkaisuista". Sen tuloksia käytettiin myös vauhditusohjelmassa.

ESR+ ohjelmakaudella vuosina 2021–2027 tuettavassa toiminnassa on kirjattuna 'luodaan työvoiman kysyntää hyödyntämällä mm. julkisten hankintojen työllistämismalleja'.

Suosituksena on, että hankintaehdon käyttämisen tukea olisi syytä jatkaa. Toimintamallin tunnettuutta ja osaamista sen käytössä tulee lisätä, jolloin se otetaan nykyistä enemmän käyttöön kaikissa julkisia hankintoja tekevissä organisaatioissa. Tietosuojaongelman ratkaiseminen on avain sähköisten seurantajärjestelmien käyttöön ja kehittämiseen.

Lisätietoja

Hankinnoilla työllistämisen hanke: <https://www.kuntaliitto.fi/talous-ja-elinvoima/tyollisyys/hankinnoilla-tyollistaminen>

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö: <https://www.hankinnat.fi/>

Hankinta-Suomi strategia, sosiaalinen kestävyys: <https://vm.fi/hankinnat-sosiaalinen-kestavyys>

2.2 Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden rakentajaksi

Tuija Oivo

2.2.1 Tavoite ja toimenpiteet

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti kesäkuussa 2020 työryhmän valmistelemaan ehdotuksia yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantamiseksi. Työryhmän lähtökohtana oli hallitusohjelman tavoite parantaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien työllistämiseksi uudistamalla rahoitusta ja tarjoamalla liiketoimintaosaamista vahvistavaa tukea.

Strategiatyön tueksi toteutettiin selvitys ”Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa” (Kostilainen 2020). Selvitys sisälsi tilannekartoituksen sekä tietoa siitä, miten tällaisen yritystoiminnan edellytyksiä ja toimintaympäristöä sekä työllistämismahdollisuuksia voitaisiin kehittää.

Hallitus hyväksyi keväällä 2021 [Yhteiskunnallisten yritysten strategian](#). Strategian lähtökohtana on, että yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminnan erityispiirteet tunnustetaan ja tunnustetaan, mutta erityistä säädöspohjaa tai erityiskohtelua ei ole tarpeen luoda. Sen sijaan tavoitteena on vahvistaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä ja tukea niitä uusien ja uudella tavalla tuotettujen palvelujen kehittämisessä strategiassa esiteltävin toimin.

Strategian määritelmän mukaan: ”Yhteiskunnallinen yritys harjoittaa liiketoimintaa yhteiskunnallisen tavoitteensa toteuttamiseksi ja käyttää suurimman osan voitostaan tai ylimäärästään tämän ensisijaisen tavoitteensa edistämiseen, mikä on vahvistettu yhteisön yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin. Lisäksi yhteiskunnallinen yritys korostaa toimintansa vastuullisuutta, avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä hallintomallissaan osallisuutta ja demokratiaa.”

Strategian toimeenpanon varmistamiseksi hallitus päätti perustaa verkostomaisesti toimivan Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen. Osana työkykyohjelman rahoitusta työ- ja elinkeinoministeriö myönsi 7.10.2021 kolme miljoonaa euroa valtionavustusta osaamiskeskuksen käynnistämiseen vuosille 2021–2023. Valtionavustus myönnettiin kunnan organisaation verkostomaisesti toimivalle konsortiolle. Hanketta koordinoi Yhteiskunnallisten yritysten liitto Arvo ry. Muut osapuolet ovat Diakonia-ammattikorkeakoulu

Oy, Kuntoutussäätiö sr, Osuustoimintakeskus Pellervo Oy, Silta-Valmennusyhdistys ry ja Vates-säätiö sr. YYO:n toiminnan tukena on Yhteiskunnallisten yritysten johtoryhmä, jonka toimikausi on 1.6.2021–31.12.2023.

Osaamiskeskuksen keskeinen tehtävä oli käynnistää valtakunnalliset neuvonta- ja ohjauspalvelut sekä rakentaa verkostomaisesti toimivat asiantuntijapalvelut. Lisäksi osaamiskeskus edisti vaikuttavuusperusteisten liiketoimintamallien käyttöön ottoa, sosiaalisia innovaatioita, tutkimusta, tiedonkeruuta ja koulutusta. Verkostomaisen toimintansa ansiosta osaamiskeskus pystyi hyödyntämään eri tahojen asiantuntijoiden osaamista ja tarjoamaan asiantuntija-apua sitä tarvitseville. Näitä ovat yritysten ja yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä kiinnostuneiden lisäksi esimerkiksi oppilaitokset ja tutkimusyhteisöt, ELY-keskukset, seudulliset yrityspalvelut ja muutkin julkisia yritys- ja rahoituspalveluja tuottavat organisaatiot (lisätietoja: <https://yyo.fi/>).

Rahoituspäätöksessä osaamiskeskuksen tehtävät määriteltiin seuraavasti:

- Rakentaa yhteiskunnallisiin yrityksiin erikoistuneet valtakunnalliset neuvonta- ja ohjauspalvelut sekä järjestää toimenpiteitä, joiden avulla lisätään liiketoimintamallin tunnettuutta yritys- ja työllisyyspalveluissa työskentelevien asiantuntijoiden keskuudessa sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen yrittäjyyskasvatuksessa.
- Systematisoida yhteiskunnallista yritystoimintaa koskevaa tilastointia ja tiedonkeruuta sekä edistää alan tutkimusta.
- Lisätä yhteiskunnallisten yritysten vastuullista ja vaikuttavuusperusteista liiketoimintaosaamista.
- Vahvistaa sosiaalisten innovaatioiden laajantumista ja kaupallistamista tukevia rakenteita ja verkostoyhteistyötä.
- Kehittää valtakunnallisia malleja osatyökykyisten ja muiden vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien työllistämiseksi osana yhteiskunnallista yrittäjyyttä sekä vahvistaa työhön integroivien yhteiskunnallisten yritysten verkostoja.
- Etsiä keinoja yhteiskunnallisten yritysten markkinoille pääsemiseksi sekä arvioida uusien rahoitusmallien tarve ja laajentamismahdollisuudet.

Yhteiskunnallisten yritysten strategian toimeenpanoa sekä osaamiskeskuksen toimintaa tukevat myös EU:n, OECD:n ja ILO:n aloitteet ja päätöslauselmat. Euroopan komissio julkaisi 9.12.2021 [tiedonannon yhteisötaloutta koskevasta toimintasuunnitelmasta](#) (Social Economy Action Plan, European Commission 2021). Toimintasuunnitelman toimeenpanemiseksi tarvitaan toimia kolmella osa-alueella: yhteisötalouden toimintaedellytysten parantaminen, kehittämismahdollisuuksien tarjoaminen yhteisötalouden toimijoille sekä yhteisötalouden tunnettuuden lisääminen. Komissio valmistelee parhaillaan yhteisötaloutta koskevia suosituksia. Ne on tarkoitus antaa kesäkuussa 2023.

Viestintä on olennainen osa Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen YYO:n toimintaa. Viestintäyhteistyö YYO:n ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa oli hankkeen alusta lähtien tiivistä ja vuorovaikutteista.

2.2.2 Tulokset ja suositukset

Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus on hallituskauden päättyessä toiminut vajaat puolitoista vuotta. Kansallinen rahoitus jatkuu vuoden 2023 loppuun saakka. Hanke on edennyt hankesuunnitelman ja rahoituspäätöksen mukaisesti.

YYO:n toiminnan alkuvaiheessa korostuivat liiketoimintamallin tunnettuuden parantaminen, valtakunnallisten neuvonta- ja ohjauspalvelujen rakentaminen, tiedonkeruun systematisointi sekä osatyökykyisten työllistymisen toimintamallien kehittäminen.

Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen verkkosivusto www.yyo.fi perustettiin ja se on rakenteellisesti valmis. Verkkosivuille on koottu runsaasti usein esitettyjä kysymyksiä vastauksineen sekä kattava yrittäjän materiaalipankki. Sivustolta löytyy tietoa, aineistoa ja työkaluja yhteiskunnallisen yrittäjyyden tueksi. Sivustolle on tuotettu ruotsin- ja englanninkieliset versiot ja valmisteilla on selkokieline sivusto. YYO julkaisee kuukausittain uutiskirjettä, johon on koottu tietoa ajankohtaisista julkaisusta ja tapahtumista.

Tiedonkeruun vahvistamiseksi perustettiin datasivusto. Osaamiskeskuksen datasivustolta löytyy tietoa yhteiskunnallisista yrityksistä toimialan, koon, alueen sekä yhtiömuodon perusteella. Sivustolle on koottu tilastoja yhteiskunnallisten yritysten kokonaisliikevaihdosta, liikevaihdon keskiarvosta, määrän kehittymisestä sekä henkilöstön määrästä vuodesta 2013 lähtien. Datasivusto tunnistaa tällä hetkellä Suomessa 2 500 yhteiskunnallista yritystä, joissa on yhteensä 61 000 työpaikkaa.

Yhteiskunnallisen yritystoiminnan tunnettuus on todettu heikoksi. Tilanteen kartoittamiseksi toteutettiin tunnettuuskysely syksyllä 2022. Kysely suunnattiin välityömarkkinatoimijoille, ELY-keskuksille, TE-toimistoille, korkeakouluille, kansanedustajille, yritysneuvontaorganisaatioille, kuntien elinkeinoyhtiöille ja yrittäjäjärjestöille. Tunnettuuskyselyn perusteella vajaat 60 prosenttia vastaajista tunsi yhteiskunnallisten yrityksen käsitteen, mutta virheellisiä käsityksiä on paljon. Toimia liiketoimintamallin tunnettuuden lisäämiseksi on edelleen jatkettava. Kysely toistetaan syksyllä 2023 niille sidosryhmille, joiden kanssa on toimittu.

YYO on toteuttanut laajasti niin asiantuntijoiden kuin yritysten ja yrittäjiksi aikovien neuvontaa ja ohjausta. Kaikkiaan erilaisiin neuvonta- ja infotapahtumiin sekä hautomo- ja kiihdyttämötoimintaan osallistui vajaat 800 yrittäjää tai potentiaalista yrittäjää sekä 860 yritysneuvojaa tai ohjausammattilaista. Vastaanotto on ollut myönteistä. Alueellista kattavuutta on edelleen laajennettava.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden tutkimusta ja opetusta on edistetty. Muun muassa Yhteiskunnallisten yritysten oppikirjaa on valmisteltu ja se julkaistaan huhtikuussa 2023. Alan opinnäytteitä on pyritty lisäämään järjestämällä kilpailuja parhaista opinnäytteistä. Yhteiskunnallisen yritystoiminnan ohjauksen osaaja -koulutusta on järjestetty ja sitä jatketaan kaikille avoimena verkko-opetuksena. Lisäksi on käynnistetty valmistelu yhteiskunnallisen yrittäjyyden ammattikorkeakoulututkinnoksi.

Osatyökykyisten työllistämistä ja osaamista edistäviä toimintamalleja on koottu vajaat 90 kappaletta ja niistä tarkempaan arviointiin on otettu 45. Keskeisimmiksi osatekijöiksi vaikuttavan toimintamallin osalta on tähän mennessä tunnistettu yksilöllisesti suunnattu työllistämisen tuki, moniammatillinen yhteistyö sekä palveluintegraatio. Tarkempia tietoja asiasta löytyy sivustolta www.yyo.fi. Työ jatkuu kansainvälisellä benchmarkkauksella. Osana työtä selvitettiin myös työnantajien halukkuutta palkata osatyökykyisiä. Kiinnostavuus oman yrityksen kannalta heikossa työmarkkina-asemassa olevan palkkaamiseen sai arvion 2,4 asteikolla 1–5.

YYO on 1.3.2023 antanut politiikkasuosituksensa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi ja osatyökykyisten työllisyyden edistämiseksi:

1. Julkinen sektori ottaa hankintojen avulla aktiivisen roolin työllisyyden ja positiivisten yhteiskunnallisten, sosiaalisten ja ekologisten vaikutusten edistämässä. Julkisia hankintoja tulee kehittää niin, että ne edistävät positiivisten vaikutusten markkinan syntyä Suomeen. Tämä toteutetaan lisäämällä vaikuttavuusperusteisia hankintoja määrätietoisesti, ottamalla hankinnoissa käyttöön yhteiskunnallisen hyödyn mittaristoja kuten SROI sekä tuottamalla tietoa syntyneistä vaikutuksista ja työpaikoista.
2. Työhön integroivat yhteiskunnalliset yritykset nähdään vaihtoehtona työttömyydelle. Turvataan työhön integroivien yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytykset pitkäjänteisen, vaikuttavuusperusteisen rahoitusmallin avulla. Työllisyyspolitiikassa suunnataan resursseja monipuolista, valmentavaa tukea tarjoaville organisaatioille, jotka sekä vähentävät työttömyydestä yhteiskunnalle koituvia sosiaali- ja terveystaloudellisia kustannuksia että kasvattavat positiivisia hyvinvointivaikutuksia.
3. Työn vastaanottamisesta tai tekemisestä ei rangaista. Osana sosiaaliturvan uudistamista puretaan työn vastaanottamiseen liittyviä kannustinloukkuja

vähentämällä työnhakijan riskiä menettää etuuksia tai niiden maksatusten viivästyminen. Lisäksi helpotetaan esimerkiksi ulosotossa olevien velkaantuneiden asemaa työn vastaanottamisen näkökulmasta.

4. Alkuvaiheen ja kasvuun tähtäävän rahoituksen saatavuutta yhteiskunnalliselle yritykselle parannetaan merkittävästi. Eri rahoitusinstrumentteja muutetaan työllistävien sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä tukevaan suuntaan pilotoimalla hakua, jonka myöntökriteereissä painotetaan suoraan yhteiskuntaan tuotettuja positiivisia sosiaalisia ja ekologisia vaikutuksia.

Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallin tukemista ja levittämistä on Suomessa päätetty tukea Euroopan sosiaalirahaston (ESR+) osarahoittamalla valtakunnallisella koordinaatiohankkeella vuosina 2023–2027. ESR+:n ja valtion rahoitukseksi on arvioitu noin 9,9 miljoonaa euroa ja hankkeen kokonaisrahoitukseksi 12,4 miljoonaa euroa. Hanke toteuttaa Yhteiskunnallisten yritysten strategiaa sekä EU:n yhteisötalouden suunnitelman toimeenpanoa sekä kansallista ohjausta. Koordinaatiohanke varmistaa strategian toimeenpanon jatkuvuutta YYO:n kansallisen rahoituksen päättyessä.

2.3 Työkanava Oy, uudenlainen tapa työllistää osatyökykyisiä

Marianne Keyriläinen

2.3.1 Tavoite ja toimenpiteet

Työkanava Oy:n perustaminen liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen tavoitteeseen edistää osatyökykyisten työllistymistä ja kehittää uudella tavalla välityömarkkinoita. Työkanava oli yksi hallituksen Työkykyohjelman toimenpiteistä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

Työministeri Tuula Haatainen päätti syyskuussa 2020 käynnistää selvityksen osatyökykyisten Suomen mallista. Ministeri Haatainen nimesi selvityshenkilöksi pääjohtaja Hannu Mäkisen. Asettamispäätöksessä todettiin mm. seuraavaa: Hallitus päätti syksyn 2020 budjettiriihessä, että Suomeen luodaan systemaattinen ja tavoitteellinen välityömarkkinatoimija käyttäen esimerkkinä Ruotsin Samhall-yhtiöstä saatuja kokemuksia sekä työpankkikokeilun tuloksia. Hallituksen päätöksen mukaan tarkoituksena on vahvistaa osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien henkilöiden mahdollisuuksia siirtyä avoimille työmarkkinoille tarjoamalla tuettu työpaikka sekä avoimille työmarkkinoille siirtymiseen tarvittava koulutus ja muu tuki. Tavoitteena on myös tarjota riittävän

pitkäkestoinen työpaikka niille, jolle työskentely avoimilla työmarkkinoilla ei toteudu. Hallitus päätti käynnistää selvitystyön Suomen mallin sisällön, toiminnan organisoimisen, rahoitusmuotojen ja muiden toimeenpanojärjestelyjen määrittelemiseksi ([Selvitys osatyökykyisten Suomen mallista](#)).

Laki erityistehtäväyhtiö Työkanava Oy:stä ([Laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä 242/2022](#)) tuli voimaan 1.7.2022. Laissa säädetään yhtiön toiminnan periaatteista ja toiminnasta. Yhtiön lakiin kirjattu tehtävä on edistää osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä ja tukea osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille. Työkanavan toimitusjohtaja Sari Nikkola aloitti yhtiössä syksyllä 2022. Yhtiön toiminta käynnistyi vaiheittain vuoden 2022 aikana. Yhtiön omat verkkosivut avattiin vuoden 2022 lopulla (<https://www.tyokanava.fi/>).

Työkanavan julkisen palvelun velvoitteena on työllistää työ- ja elinkeinotoimiston sille osoittamia työnhakijoita. Pohjanmaan TE-toimisto ohjaa TEM:n valtuuttamana keskitetyt osatyökykyisiä Työkanava Oy:n palvelukseen. Osatyökykyinen voi työllistyä Työkanavaan vain TE-viranomaisten välityksellä. Työnhakijan soveltuvuutta arvioidaan koko maassa samoilla laissa määritellyillä kriteereillä.

Työkanavaan työllistettävät ovat laissa määritellysti työttömiä työnhakijoita, joiden 1) mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vammavuoksi; ja 2) henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilöntyöllistymismahdollisuuksia; ja 3) työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä.

Työkanava Oy on uudentyyppisellä liikeidealla toimiva yritys. Yhtiö palkkaa työntekijät suoraan palvelukseensa työsuhteeseen ja myy edelleen heidän työpanostaan asiakkailleen. Yhtiön tavoite on kohentaa ja tukea työntekijöiden osaamista ja työmarkkinavalmiutta niin, että he kykenisivät työllistymään itsenäisesti avoimille työmarkkinoille. Henkilön palkkaus Työkanavassa ja muut työehdot määräytyvät työlainsäädännön ja sovellettavan työehtosopimuksen mukaisesti. Työkanava täydentää työhön integroivien yhteiskunnallisten yritysten tai kolmannen sektorin palveluntuottajien toimintaa. Yhtiö toimii näiden kanssa yhteistyössä ja voi mahdollisesti myös käyttää näiden palveluja.

Työkanavan asiakkaita ovat yritykset, järjestöt, julkisyhteisöt ja yksityiset kuluttajat, jotka tarvitsevat työvoimaa. Työkanava myy asiakkailleen alihankintana palvelukokonaisuuksia, joita sen osatyökykyiset työntekijät tuottavat. Myös työvoiman vuokraus asiakkaiden tarvitsemiin töihin on mahdollista.

Yhtiön tuottamien palvelujen hinnoittelu on markkinaehtoista. Hinnoittelua ja yhtiön markkinaosuutta seuraavat erillinen neuvottelukunta, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä työ- ja elinkeinoministeriö osana yhtiön omistajaohjausta.

2.3.2 Tulokset ja jatko

Yhtiö työllistää toimintansa alkuvaiheessa arviolta muutaman sata osatyökykyistä vuosittain. Tavoitteena on, että työsuhteessa on toiminnan vakiinnuttua noin 1000 henkilöä. Tarkoituksena on aloittaa toiminta joidenkin asiakasyritysten kanssa, ja laajentaa toimintaa sen jälkeen useammalle toimialalle ja alueelle. Yhtiön työllistämistoiminta alkoi tammi-kuussa 2023.

Yhtiön toiminta alkoi vaiheittain yhtiölle osoitetun julkisen tuen turvin. Vuoden 2022 toisesta lisätalousarviosta myönnettiin yhtiölle 10 miljoonaa euroa peruspääomaa Suomen kestävän kasvun ohjelmasta (RRF) sekä toiset 10 miljoonaa euroa valtion avustuksena. Vuoden 2023 talousarviossa pääomituksen määrä on 7 miljoonaa euroa (2 milj. RRF-tuki sekä 5 milj. euroa budjettiriihen päätös Itäiseen Suomeen laajentumisesta) ja valtionavustus 10 miljoonaa euroa. Jatkovuosien rahoitus on varattu valtiontalouden kehyspäätökseen, ja eduskunta päättää määrärahoista vuosittain valtion talousarviossa. Tarkoitus on, että palvelumyynti tuottaisi myöhemmin ainakin kolmanneksen yhtiön tuloista.

Valtion erityistehtäväyhtiö, sittemmin Työkanava Oy:n, perustamisen eri vaiheisiin on alusta lähtien liittynyt paljon julkista kiinnostusta. Tämä on osaltaan lisännyt monipuolisen viestinnän ja sidosryhmätyön merkitystä koko lainvalmistelun ajan ja myös yhtiön aloitettua toimintansa.

3 Laaja-alaiset työllistymistä tukevat palvelut ja tiedolla johtaminen

3.1 Osatyökykyisten vaikuttavan työllistymisen malli

Tuija Oivo ja Jenni Wessman

3.1.1 Tavoite ja toimenpiteet

Osatyökykyisten työllisyyttä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuutta ja kustannushyötyjä ei kyetä nykyisellään systemaattisesti arvioimaan. Tilanteen parantamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) käynnisti huhtikuussa 2020 mallinnushankkeen, jossa kehitettiin vaikuttavuusperusteisen työllistymisen malli.

Mallinnushankkeen keskeisenä ajatuksena oli arvioida työllisyystoimenpiteiden toivuutta ja tuloksia systemaattisesti. Jotta tämä mahdollistuisi, asiakkaan palvelupolku pitää mallintaa palvelun käynnistymisestä sen päättymiseen asti. Asiakkaan lähtötilanne on pystyttävä todentamaan palvelun kannalta relevanteilla taustamuuttujilla, ja näitä muuttujia on seurattava palvelun ajan. Palvelun tavoitetilaa eli asiakkaan työllistymistä, tai epätoivottua tilaa, kuten työvoiman ulkopuolelle siirtymistä, on myös pystyttävä seuraamaan ajantasaisesti.

Tätä ei nykyisillä tietojärjestelmillä ole kuitenkaan mahdollista tehdä aukottomasti. Tämä on yksi suurimmista puutteista työllisyyspalvelun tiedolla johtamisessa ja vaikutusten arvioinnissa. Asiaksmuutoksen johtamiseksi tarvitaan tietoa palvelupolun eri vaiheissa:

- asiakkaan palvelutarvetta koskevan tiedon systematisointi jo palvelun alussa,
- asiakasprosessin aikana kertyvän tiedon systemaattinen seuranta ja kirjaukset,
- asiakkaan palvelujen toteutumisen seuranta. Työllistymisen seuranta edellyttää pääsyä tulosrekisteriin ja tämä puolestaan lainsäädäntömuutoksia.

Mallinnushankkeen tavoitteena oli arvioida osatyökykyisten työllistymisen yhteiskunnallisia ja inhimillisiä vaikutuksia sekä valmistella osatyökykyisten työllistymisen tulosperusteinen hankinta. Hankkeen tavoitteena oli lisäksi luoda osatyökykyisten palvelutarpeen tunnistamisen ja asiakasryhmittelyn kriteeristö sekä TE-palvelujen tietojärjestelmä URA:n muuttujiin pohjautuva työllistymistodennäköisyyden laskentamalli.

Hanke toteutettiin TEM:n Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskuksen toimesta ja rahoituksella (pääosin). Työkykyohjelman rahoitusta käytettiin 10 000 euroa asiantuntijatyöpanoksen hankkimiseen. Lisäksi TEM osoitti KEHA-keskukselle 277 000 euroa Vaikuttavan työllistymisen mallin toimeenpanoon ja laajentamisen selvittämiseen sekä tekniseen määrittelyyn ja toteutukseen. KEHA-keskuksen tehtävä oli käynnistää em. selvityksen perusteella mallin teknisen määrittelyn ja toteutuksen kartoitus. Mallin testaukseen osallistuivat Helsingin työllisyyden kuntakokeilu, Keski-Suomen ELY-keskus sekä Rovaniemi/Kemijärvi alueella toiminut Työkykyohjelman sosiaali- ja terveysministeriön hanke (1.2021–12.2021).

3.1.2 Tulokset ja suositukset

Selvitystyössä kehitetty vaikuttavan työllistymisen malli sisältää:

- a) Tiedot asiakkaan työllistymispotentiaaliin vaikuttavista taustatiedoista.
- b) Kuvaus taustatietojen avulla muodostuvista asiakasryhmistä, joihin asiakkaat voidaan ryhmitellä työllistymis ja/tai tuottavuuspotentiaalin perusteella.
- c) Kuvaus siitä, miten asiakkaan lähtötaso arvioidaan ja miten palvelutarpeen arviointi tehdään.
- d) Kuvaus siitä, millaiset muutostavoitteet ja tavoitetaso voidaan kuhunkin asiakasryhmään kuuluvalla asiakkaalle asettaa.
- e) Kuvaus siitä, miten kaupunki/TE-toimisto voi rakentaa aluekohtaisen palveluvalikon jokaiselle asiakasryhmälle ja arvioida toimenpiteiden osuvuutta/kohdentumista.
- f) Kuvaus siitä, miten ja kuinka usein asetettujen muutostavoitteiden saavuttamista seurataan kunkin asiakkaan kohdalla.
- g) Kuvaus siitä, miten kerätyn seurantatiedon avulla voidaan arvioida eri palveluiden/prosessin tuloksellisuutta.
- h) Kuvaus siitä, miten ja mistä tietolähteistä seurataan vaikuttavuustavoitteen saavuttamista eli työllistymistä ja miten tietoa voidaan hyödyntää.

Mallin jatkokehittäminen

Malli kehitettiin osatyökykyisten kohderyhmälle. Mallissa on kuitenkin potentiaalia koko TE-palvelujen asiakaskunnalle ja asiakkaiden palvelutarpeen tunnistamisen kehittämiseksi. Kehittämistyön aikana havaittiin, että vaikuttavuusperusteisen työllistymisen malli sisältää tietopohjan systematisoidulle asiakasprosessille sekä vaikuttavuusperusteisen asiakasproessin, joiden avulla voidaan määrittää asiakkaiden työllistymistodennäköisyys ja yksilöllinen palvelutarve sekä seurata asiakkaan tilanteen muutosta lähtötilanteesta kohti tavoitetilaa (vaikuttavuus). Mallin avulla TE-palvelujen asiakasprosessia voidaan kehittää sekä ja tarkastella palvelujen tuloksellisuutta. Lisäksi sen avulla pystytään laskemaan työllistymisen ja työttömyyden kustannuksia ja pitkän aikavälin hyötyjä, kuten lisääntyneitä verotuloja ja säästyneitä tulonsiirtoja, sekä ennakoimaan ja kohdentamaan resursseja.

Työ- ja elinkeinoministeriö on sopinut ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) kanssa selvitystyön käynnistämisestä vuonna 2023 ja kohdentaan rahoitustyötä selvitykselle. KEHA-keskuksen tehtävänä on selvittää vaikutusperustaisen työllistymisen mallin soveltuvuus TE-palvelujen asiakkaille alkuperäistä osatyökykyisten kohderyhmää laajemmin. Tuloksena on tarkennettu malli ja arvio toteutuskelpoisesta vaikuttavan työllistymisen mallista sekä sen laajennusmahdollisuuksista koskemaan kaikkia työnhakijoita. Lisäksi KEHA-keskus käynnistää em. selvityksen perusteella mallin teknisen määrittelyn ja toteutuksen kartoituksen. Tämän rinnalla työ- ja elinkeinoministeriö selvittää onko mallin käyttöönotossa säädösmuutostarpeita. Tuloksia hyödynnettäisiin TE-digi -hankkeessa sekä palvelutarpeen arvioinnin ja palvelukohtaanon kehittämisessä sopivin osin seuraavalla hallituskaudella.

KEHA-keskuksen tekemän selvityksen perusteella käynnistetään lainsäädännön tarkastelu sekä vaikuttavuusperusteisen mallin tekninen määrittely ja toteutuksen selvittäminen huomioiden TE-palvelut 2024 -uudistus.

3.2 TE-palvelujen uudelleen muotoilu ja TE-palvelupilotit

Jenni Wessman

3.2.1 Tavoite ja toimenpiteet

Työkykyohjelman [TE-palvelujen uudelleenmuotoilu](#) -hankkeen [TE-palvelupilotit](#) toteutettiin vuosina 2021–2022. Pilotteja käynnistettiin kahdeksan eri TE-toimiston alueella: Uusimaa, Häme, Pirkanmaa, Lappi, Pohjois-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa,

Pohjois-Pohjanmaa. Piloteista vastasivat ELY-keskukset, jotka toteuttivat pilotit yhdessä alueen TE-toimistojen kanssa. Hankkeen koordinaatiosta vastasi työ- ja elinkeinoministeriön Alueet ja kasvupalvelut -osasto.

TE-piloteilla pyrittiin vaikuttamaan osatyökykyisten työllistymiseen ja työvoiman kysynnän lisääntymiseen kehittämällä TE-palveluja esimerkiksi palvelusisältöjen, palvelutarpeenarvioinnin ja työkyvyn tuen tarpeen huomioimisen sekä työnantajien tukemisen näkökulmista. Keskeisenä ajatuksena oli lisäksi lisätä osatyökykyisen työvoiman kysyntää sekä hyödyntää järjestöjen erityistä osaamista.

Hankkeen tavoitteena oli parantaa osatyökykyisten työllistymisedellytyksiä palveluja ja palvelukokonaisuuksia kehittämällä. Hankkeessa kartoitettiin myös kohderyhmälle sopivia työkykyä tukevia elementtejä ja vahvistettiin koulutuksen saatavuutta ja tarjontaa. Lisäksi tavoitteena oli tiivistää työnhakija- ja työnantajapalveluiden yhteistyötä sekä mahdollisuuksia hyödyntää järjestöjen asiantuntijuutta ja palveluita.

TE-palvelupilottien kokonaisbudjetti oli 9,6 miljoonaa euroa. Määrärahaa voitiin käyttää ainoastaan JTYPL:n (laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista, momentti 51) mukaisten palvelujen hankintaan sekä työvoimapolitiittisiin hankkeisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö järjesti koordinoivana tahona erilaisia tilaisuuksia, joissa käytiin läpi TE-palvelupilottien sidosryhmäyhteistyötä ja alustavia tuloksia. Pilotit vastasivat itse omasta viestinnästään sekä tapahtumista ym. toimista. Työ- ja elinkeinoministeriö tuki pilottien viestintää ja levitti niistä tietoa eri kanavissa mm. uutisissa ja kolumneissa. Ministeriö kannusti TE-pilottien vastuuhenkilöitä myös ottamaan yhteyttä oman TE-toimiston ja KEHA-keskuksen viestinnän asiantuntijoihin viestinnän tehostamiseksi ja tiedon levittämiseksi.

3.2.2 Tulokset ja suositukset

TE-palvelupilotit päättyivät vuoden 2022 lopussa. Pilotit vaikuttivat myönteisesti osatyökykyisten työllistymiseen ja työllistymisen edistämiseen pilottialueilla. Merkittäviä tuloksia olivat osatyökykyisten ja tätä laajemmin täsmätyökykyisten¹ kohderyhmän

¹ Täsmätyökykyinen on henkilö, jolla on käytössä osa työkyvystään ja ennen kaikkea halu ja motivaatio työkykynsä käyttämiseen. Täsmätyökykyä ei määritellä pelkästään diagnoosin perusteella.

tunnistamiseksi kehitetyt alueelliset keinot, jotka juurtuivat hankeaikana sekä levisivät laajemmin käyttöön. Myös TE-viranomaisten työkykyteemaan liittyvä osaaminen vahvistui pilottien ansiosta.

TE-piloteissa kehitettiin osatyökykyisille sopivia palveluja ja hiottiin hankintaprosesseja. Pilotit testasivat useita erilaisia intensiivisiä työhönvalmennuksia, joista saatiin hyviä tuloksia. Pilottien kokemuksista päätellen osatyökykyisen työllistymisen polulla tarvitaan sekä henkilöön että työnantajaan kohdistuvia tukitoimia. Jatkossa palveluhankinnoissa olisi kohdennettava osa- tai täsmätyökykyisille tuetumpaa työhönvalmennusta, jossa on vahva valmennuksellinen ote, riittävästi aikaa työnhakijalle, tiivis työnantajayhteistyö sekä tavoitteena päästä mahdollisimman nopeasti työhön.

TE-piloteissa kehitettiin työnantajille osatyökykyisten rekrytointia helpottavia palveluja, joissa palveluja tarjottiin ja kehitettiin työnantajien tarpeista lähtien. Työnantajille tarjottu riittävän yksilöity tuki sekä konkreettiset ratkaisut työllistämiseen auttoivat työnantajia osatyökykyisten rekrytoinnissa. Tavoitteeksi on jatkossa asetettava se, että osatyökykyisten työvoimapotentiaali nähdään yrityksissä strategisena valintana ja aidosti yhtenä rekrytointihaasteiden ratkaisuna.

TE-pilotit onnistuivat hyvin Työkykyohjelman tavoitteissa tunnistaa nykyistä paremmin osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve, tarjota osatyökykyisille yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn ja työllistämisen palveluja, edistää työpaikkojen syntymistä osatyökykyisille sekä kehittää työnantajille suunnattuja osatyökykyisten rekrytointia helpottavia palveluja ja madaltaa rekrytointikynnystä.

Suosituksukset palvelutarpeen tunnistamisen kehittämiseksi:

1. Osatyökykyisyyden ja työllistymiseen liittyvien työ- ja toimintakyvyn haasteiden tunnistamista sekä palveluihin ohjaamista kehitetään osana uutta TE-palveluiden asiakaspalvelumallia (asiakaspalvelumallin voimaantulo 2.5.2022).
2. Työkyvyn tarkasteluun ja arviointiin sopivaa Työkykypistemäärämittarin valtakunnallista käyttöä tuetaan ja koulutetaan TE-akatemian ja työkykykoordinaattoriverkoston kautta TE-toimistoille ja työllisyysden kuntakokeiluille.

Suosituksukset hankintojen kehittämiseksi:

1. TE-palvelujen hankintoja on kehitettävä kansallisesti siten, että niissä huomioidaan paremmin osatyökykyisten työllistymisen edistämisen erityiset tarpeet. Esimerkiksi tuetun työhönvalmennuksen menetelmä [laatukriteereihin perustuva työhönvalmennus](#) pitää sovitaa TE-palvelujen kontekstiin.

2. Osatyökykyisten työllistymistä voidaan edistää työnantajapalveluja kehittämällä. Palveluja pitää kehittää ELY-keskusten ja TE-toimistojen yhteistyönä työnantajien tarpeista lähtien ja tarjota tukea työnantajakohtaisesti räätälöiden.

Suositukset tiedonhallinnan kehittämiseksi:

1. Täsmätyö-hakusanalle luodaan valtakunnallinen hakukoodi ja valtakunnallista käyttöönottoa tuetaan ja sen käyttöön perehdytetään sekä TE-toimistojen että työllisyyden kuntakokeiluja työkykykoordinaattoriverkoston kautta.
2. Osatyökykyisistä kiinnostuneiden työnantajien tilastointia on kehitettävä ja hakusanan käyttöä edistettävä työkykykoordinaattoreiden toimesta kansallisesti.

Suositukset kumppanuuksien kehittämiseksi:

1. Tulevaisuuden sote-keskusten työkyvyntuen tiimien ja TE-palvelujen kumppanuutta on edistettävä kansallisesti ja osana TE-palvelut 2024 -uudistusta.
2. Järjestöjen osaamisen hyödyntämistä ja kumppanuutta TE-palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa osatyökykyisille on edistettävä tukemalla alueellisia kumppanuuksia.

Suositukset valtakunnallisen ohjelmakokonaisuuksien suunnittelun kehittämiseksi:

1. Ohjelmakokonaisuuksien suunnitteluvaiheessa pitäisi huomioida koko ohjelman sekä erillisten osahankkeiden tavoitellut vaikuttavuusketjut ja niiden toteutumisen seuranta.
2. Osahankkeiden tavoitellut tulokset ja toimenpiteet olisi asetettava suhteessa käytössä olevaan rahoitukseen ja sen käyttörajoitteisiin.
3. Osahankkeiden suunnittelussa pitäisi nykyistä paremmin hyödyntää ministeriöiden välistä yhteistyötä kokonaisuuksien hahmottamisessa. Esimerkiksi pilotteihin valittavat alueet sekä tavoitteet voitaisiin asettaa hallinnonalat ylittävästi. Osatyökykyisten kohderyhmä tarvitsee työllistyäkseen monialaista tukea ja monialaisten palvelupolkujen kehittämistä aluekohtaisesti.
4. Suunnittelussa olisi tunnistettava ajoissa sellaiset osahankkeet, jotka tarvitsevat vahvaa koordinaatiota ja varmistettava tälle riittävä resurssi oikealle taholle. Koordinaatiolla on mahdollista vaikuttaa pilotin tai kokeilun kaltaisten hankkeiden tuloksellisuuteen ja tulosten leviämiseen sekä juurtumiseen.

3.3 Työkykykoordinaattorit osaksi osatyökykyisten palveluja

Marianne Keyriläinen ja Jenni Wessman

3.3.1 Tavoite ja toimenpiteet

Yksi Työkykyohjelman työ- ja elinkeinoministeriön toimenpiteistä oli työkykykoordinaattoreiden lisääminen TE-toimistoihin vuosina 2021–2023. Työkykykoordinaattori-hanke on jatkoa vuonna 2019 päättyneelle Varsinais-Suomen ELY-keskuksen koordinoimalle valtakunnalliselle ”Työkykykoordinaattoripilotoinnit osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi (TKK-pilotit)” – ESR-projektille. Projektissa kehitettiin työkykykoordinaattori-työmallia TE-toimiston tarpeisiin. Samanaikaisesti Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) -kärkihankkeen puitteissa (2016–2018) järjestettiin työkykykoordinaattorien täydennyskoulutusta.

Työkykykoordinaattoreiden tavoitteena oli parantaa osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia mm. tukemalla sekä kehittämällä palveluja henkilöasiakkaille ja työnantajille alueen tarpeet huomioon ottaen. Hankkeella pyrittiin vaikuttamaan osatyökykyisten työttömien työhakijoiden työllistymisen haasteisiin, joita ovat mm. jäljellä olevan työkyvyn mahdollisuuksien tunnistaminen sekä palveluiden vastaaminen osatyökykyisten tarpeisiin.

Työkykykoordinaattoreiden tehtävät kiteytetysti:

- a) rakentaa palvelupolkuja osatyökykyisille asiakkaille palvelutarpeen mukaisesti,
- b) perehdyttää TE-toimiston henkilökuntaa osatyökykyisten tunnistamisen vahvistamiseksi,
- c) tukea työnantajia osatyökykyisten työllistämässä,
- d) sekä rakentaa yhteistyöverkostoja.

Työkykykoordinaattorit-hankkeelle ei asetettu varsinaisia selkeästi sanoitettuja määrällisiä tai laadullisia tavoitteita Työkykyohjelmassa. Työkykykoordinaattorien tehtävät määriteltiin henkilötövuosia koskevien määrärahapäätösten yhteydessä; Työkykykoordinaattorien tehtävien tuli painottua työnantaja- ja yritys yhteistyöhön kehittämiseen huomioiden osatyökykyisten työnhakija-asiakkaiden erityistarpeet. Lisäksi tehtäviin sisältyi henkilöasiakaspalvelun sekä sisäisen ja ulkoisen yhteistyöverkoston hallinta ja osaamisen vahvistaminen. Tehtävän painotus saattoi vaihdella eri alueilla huomioiden alueen tarpeet. Työkykykoordinaattoreiden oletettiin osallistuvan myös Työkykyohjelman TE-palvelupilotit -hankkeiden toimintaan.

Työkykykoordinaattorit-hankkeen taustalla olleita periaatteita voi luonnehtia seuraaviksi:

1. lisätä työkykykoordinaattorien määrää ja kattavuutta kansallisesti,
2. tukea työkykykoordinaattorien juurtumista TE-toimistoihin,
3. parantaa osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia.

Työkykykoordinaattoreiden työssä korostui valtakunnallisen yhteistyön merkitys. Työkykykoordinaattoreiden perustama TE-toimistojen Työkykykoordinaattoreiden verkosto toimi aktiivisena tiedonvälityksen ja viestinnän foorumina.

Työkykykoordinaattorit-hankkeen kokonaisbudjetti oli yhteensä noin 3,8 miljoonaa euroa. TEM osoitti määrärahan TE-toimistojen käyttöön työkykykoordinaattoreiden palkkauskustannuksiin.

3.3.2 Tulokset ja suositukset

Työkykykoordinaattoreita rahoitettiin kahdessa aallossa yhteensä 40 henkilötyövuotta vuosina 2021–2023 kattaen kaikki Suomen TE-toimistot.

Työkykykoordinaattorit-hanketta arvioineessa opinnäytetyössä ”Työ- ja elinkeinoministeriön työkykykoordinaattorit Työkykyohjelman aikana” (Saaremäel 2023) toteutettiin TE-toimistojen johtajille suunnattu haastattelu sekä kysely työkykykoordinaattoreille. Tulokset kertovat, että työkykykoordinaattorin työ koettiin laajasti merkitykselliseksi ja tarpeelliseksi. Hankkeen aikana TE-palvelujen henkilöstön ymmärrys osatyökykyisistä kohderyhmänä parani ja osatyökykyisiin liittyvä ajatusmaailma muuttui aikaisempaa myönteisemmäksi alueilla. Osatyökykyisten tunnistaminen parani ja sitä kautta heidän palvelutarpeeseensa osattiin vastata aikaisempaa paremmin ja nopeammin. Osatyökykyisille suunnatut palvelut kehittyivät. Myös verkostoyhteistyö sekä yritys yhteistyö kehittyivät alueilla.

Selvityksen tuloksista käy ilmi, että työkykykoordinaattoreiden tehtäväkuva vaihteli hie- man alueittain. Joillakin alueilla korostui painotus henkilöasiakkaisiin, kun taas osalla alu- eista korostui yritys yhteistyö. Yleisinä onnistumisina mainittiin työnantajien kiinnostuksen kasvu osatyökykyisiä kohtaan, henkilöstön osaamisen ja yhteistyöverkostojen kehittymi- nen alueilla, uusien mallien sekä palvelujen keittäminen, prosessien nopeutuminen sekä työllistymiset. Osatyökykyisten työllistymismahdollisuudet paranivat aktiivisten toimien ansiosta. Haasteina mainittiin mm. epävarmuudet rahoitukseen ja jatkoon liittyen, vähäi- nen resurssi työnantajayhteistyön kehittämiseen sekä sote-palvelujen saatavuusongelmat.

Selvityksen tulokset kertovat, että Työkykykoordinaattorit-hanke onnistui erinomaisesti tavoitteessaan lisätä työkykykoordinaattorien määrää ja kattavuutta kansallisesti sekä tukea työkykykoordinaattorien juurtumista TE-toimistoihin. Suurin osa TE-toimistoista on vakinaistanut työkykykoordinaattorinsa. Tämä tarkoittaa, että työkykykoordinaattorin työpanoksen merkitys tunnistettiin, se on sulautunut osaksi toimistojen arkea sekä todettu hyödylliseksi osatyökykyisten työllistämisen edistämiseksi.

Suositukset

Työkykykoordinaattorin tehtävän kuvan mukaista toimea suositellaan kaikkiin TE-toimistoihin ja työllisyyden kuntakokeiluihin osatyökykyisten työllistämisen edistämiseksi. Jatkossa tulisi kerätä tietoa työkykykoordinaattoreiden hyödyntämisestä eri puolilla Suomea. Työntekijöiden osaamista osatyökykyisten henkilöiden pakkaamiseen on edelleen kehitettävä. Uusien toimivien mallien levittämistä valtakunnallisesti tulisi edelleen jatkaa.

Työkykykoordinaattorin tehtävän kuvaan suositellaan sisällytettäväksi TE-palvelujen henkilöstön osaamisen kehittäminen ja ylläpito sekä työkalujen ja ohjeistusten laatiminen työkykyteemaan ja osatyökykyisten työllistämiseen liittyen.

Työkykykoordinaattoreiden osalta olisi jatkossa pohdittava, miten vuoden 2024 lopussa päättyviä työllisyyden kuntakokeiluja tuetaan omaksumaan työkykykoordinaattoritoimintaa. Lisäksi TE24-uudistuksen toimeenpanossa olisi huomioitava työkykykoordinaattoreiden rooli henkilöstösiirtoja mietittäessä. Työkykykoordinaattorien työpanoksesta olisi hyötyä uusilla työllisyydenhoidon alueilla osatyökykyisten palvelupolkujen kehittämisessä ja siltauksessa muutosten keskellä. TE24-uudistukseen liittyen olisi myös tärkeä varmistaa kaikkien työntekijöiden osaaminen työkykyteemaan liittyen.

Opinnäytetyössä nousivat esille sote-palvelujen saatavuusongelmat. Sote-yhdyspinnan kehittämiseen tulisi jatkossa panostaa aikaisempaa enemmän.

Työkykykoordinaattoreiden valtion rahoitus Työkykyohjelmasta päättyy vuoden 2023 lopulla.

4 Yksilölliset ja oikea-aikaiset työkyvyn sekä työllistymisen tuen palvelut

Kirsi Lappalainen, Niina Kovanen ja Miro Järnefelt

Työttömillä on työssä käyviä heikommat mahdollisuudet saada työkykyä edistäviä palveluita. Osa työttömistä on tilanteessa, jossa heidän työkyvyn tuen, hoidon ja kuntoutuksen tarvettaan ei ole tunnustettu, eivätkä he ole päässeet tarvitsemiinsa palveluihin ja oikean etuuden piiriin. Heidän mahdollisuutensa saada terveydenhuollon palveluita ovat usein huonommat kuin työssä käyvien.

Työkyvyn tuen palvelujärjestelmä koostuu pääosin sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallinnonalan sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista. Siksi ohjelmalla oli vahva yhteys Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaan, sote-rakenneuudistukseen ja sosiaaliturvan uudistukseen.

STM:n hallinnonalan tavoitteena Työkykyohjelmassa oli:

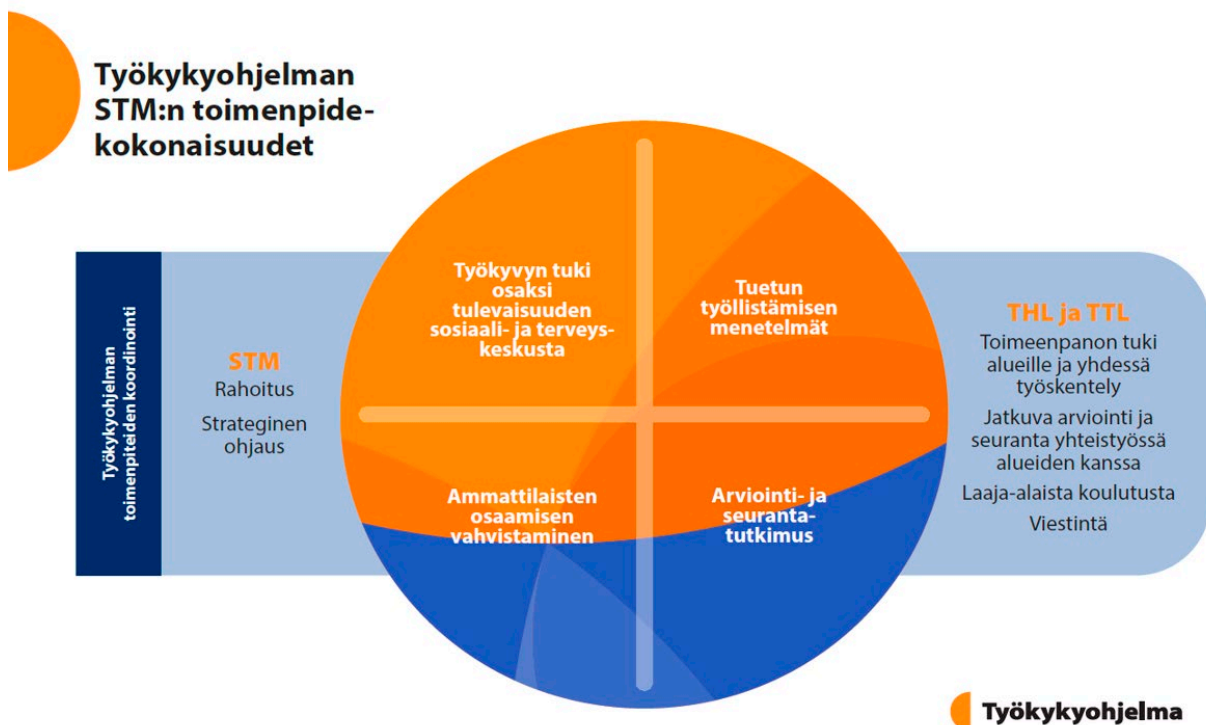
1. Lisätä osatyökykyisten työttömien työllistymisen edellytyksiä, työ- ja toimintakykyä ja yhteiskunnallista osallisuutta.
2. Luoda monialainen palvelukokonaisuus, jossa osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen tarve tunnustetaan ja jossa palvelut ja palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti.
3. Kehittää ammattilaisten osaamista siten, että he tuntevat työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden ja osaavat hyödyntää sitä asiakkaan parhaaksi.
4. Tuottaa tietoa osatyökykyisten työttömien palveluiden ja etuuksien yhteensovittamiseksi sekä lainsäädännön kehittämisen tueksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi valtionavustuksina 17 miljoonaa euroa osatyökykyisten henkilöiden työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelujen kehittämiseen kunnille ja kuntayhtymille vuosille 2021–2022. Avustusta sai 22 alueellista hanketta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Työterveyslaitos (TTL) tukivat ohjelman toimeenpanoa. Alueellisten kehittämishankkeitten toimeenpanoa tuki myös viisi aluekoordinaattoria Kuopion, Oulun, Helsingin, Turun ja Tampereen yliopistollisten sairaaloiden erityisvastuualueilla.

Valtionavustusta saaneissa hankkeissa toteutettiin kolme toimenpidekokonaisuutta, jotka olivat 1) työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusta, 2) tuetun työllistämisen menetelmät ja 3) ammattilaisten osaamisen vahvistaminen työkyvyn tukemisessa. Työkykyohjelman tavoitteiden toteutumista seurattiin arviointitutkimuksella, tulokset julkaistaan huhtikuussa 2023.

Työkykyohjelman STM:n toimenpiteisiin liittyen tullaan keväällä 2023 julkaisemaan työkyvyn tuen opas hyvinvointialueiden päätöksenteon tueksi ja suositukset toimintamallien käyttöönottoon.

Kuvio 2. Työkykyohjelman STM toimenpidekokonaisuudet

Sosiaali- ja terveysministeriön viestintää ohjasivat ministeriön toimenpiteiden viestinnän linjaukset, jotka kytkettiin koko Työkykyohjelman yhteisiin viestinnän linjauksiin sekä STM:n toimeenpanemien työelämäohjelmien viestinnän linjauksiin. STM:n toimenpiteiden viestinnän linjaukset keskustelutettiin laajasti toimeenpanoon osallistujien kanssa mm. sidos- ja kohderyhmäanalyysin, viestinnän tavoitteiden, viestinnän painopisteiden

ja kanavien priorisointien osalta. Viestinnän strategiset linjaukset ja ohjelman tavoitteista johdetut viestinnän tavoitteet ohjasivat kaikkea viestintää, jonka suunnittelun tukena hyödynnettiin toimeenpanossa yhteisesti jaettavaa sisältökalendaria.

Strategisella ja kohderyhmälähtöisellä viestinnällä oikea-aikaisesti ja oikeissa kanavissa oli erityisen tärkeä merkitys, sillä STM:n toimenpiteissä ei ohjelman aikana ollut käynnissä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöhankkeita, jotka olisivat tukeneet toimeenpanoa. STM:n toimenpiteet kytkeytyivät työelämäohjelmien kestävästi hyvinvoinnin tavoitteisiin, jossa keskeisinä muutosajureina olivat erityisesti uusien toimintamallien syntyminen, leviäminen ja juurtuminen palvelujärjestelmään, työurien pidentyminen sekä työkykyiset työikäiset.

4.1 Asiakslähtöiset työkyvyn tuen palvelut osaksi sosiaali- ja terveystieteistä

Kirsi Lappalainen, Niina Kovanen ja Miro Järnefelt

4.1.1 Tavoite ja toimenpiteet

Sosiaali- ja terveystieteiden työkyvyn tuen tavoitteena oli, että työttömien asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn tarve tunnistetaan aiempaa paremmin ja heitä autetaan kohti työelämää. Työkyvyn tuki tarkoittaa asiakasryhmäkohtaista palvelukokonaisuutta ja yksilöllistä palvelupolkua, jotka vahvistavat asiakkaan työ- ja toimintakykyä ja työllistymisen edellytyksiä. Toiminnan periaatteita olivat asiakaslähtöisyys ja asiakasosallisuus. Tämä tarkoittaa asiakkaan mahdollisuutta osallistua oman palvelunsa lisäksi työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden kehittämiseen, tuottamiseen ja arviointiin.

Sosiaali- ja terveystieteiden työkyvyn tuki tarkoittaa, että sosiaali- ja terveystieteiden osastossa on:

- moniammatillinen työkyvyn tuen tiimi ja asiakasvastaavamalli
- yhteensovitettu palvelukokonaisuus (asiakasryhmä)
- suunnitelmalliset ja koordinoitut palvelupolut (yksilöllinen)
- asiakasosallisuuden menetelmät

Työkyvyn tuen palvelukokonaisuus edellyttää uudenlaista sosiaali- ja terveystieteiden sisäisten ja muiden palvelujen integraatiota, kumppanuuksia ja verkostomaista hallintaa. Palvelukokonaisuudessa ne on integroitava erityistason sosiaali- ja terveystieteen palveluiden, työterveyshuollon ja muiden viranomaistahojen ja hallintokuntien palvelujen kanssa,

joista keskeisimpiä ovat TE-hallinnon ja kunnan työllisyyspalvelut, työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP), Kansaneläkelaitos (KELA) palvelut ja kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE). Sosiaali- ja terveyskeskuksen työkyvyn tuki on asiakkaan tarpeiden tunnistamista ja palvelupolun luomista hänen kanssaan.

Työkyvyn tuki osaksi sosiaali- ja terveyskeskusta toimenpiteessä kehitettiin työkyvyn tuen tiimin toimintamallia. Työkyvyn tuen tiimi koostuu usean eri alan asiantuntijoista, joilla on työkyvyn ja työllistymisen tuen sekä työ- ja toimintakyvyn arvioinnin osaamista. Työkyvyn tuen tiimi tarjoaa tukea niin työttömille kuin niille, jotka eivät ole työterveyshuollon tai opiskeluterveydenhuollon piirissä. Tiimi suunnittelee ja kokoaa yhdessä asiakkaan kanssa palvelutarpeen mukaiset työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelut asiakkaan työkyvyn tueksi. Jos ammattilainen tarvitsee tukea työkykyyn ja työllistymiseen liittyvissä asioissa, hän voi konsultoida työkyvyn tuen tiimiä. Tavoitteena on, että hyvinvointialueen työkyvyn ja työllistymisen tuen asiakkailla olisi mahdollista saada yhdenvertaista ja oikea-aikaista palvelua hyvinvointialueella osana sosiaali- ja terveyskeskuksen toimintaa.

Työkykyohjelman 22 hankkeessa työkyvyn tuen tiimi toimi sekä kiinteänä (vakituiset jäsenet) että verkostomaisena (tiimi koottiin tarpeen mukaan) mallina. Siihen voi kuulua sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja, lääkäri, terveydenhoitaja ja muita ammattilaisia tai asiantuntijoita (esim. kuntoutussuunnittelija, työkykykoordinaattori ja työhönvalmentaja).

Työkyvyn tuen tiimien lisäksi hankkeet kehittivät asiakasvastaavamalleja. Asiakasvastaavaksi nimettiin asiakkaan tilanteen kannalta sopivin henkilö moniammatillisen tuen tiimistä tai muista palveluista. Asiakasvastaava vastasi asiakasohjauksesta, palvelujen järjestämisestä ja koordinoimisesta. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tai monialaiseen aktivointisuunnitelmaan oikeutetun asiakkaan asiakasvastaava hyvinvointialueella on sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja.

Työkyvyn tuen palveluita koskeva viestinnän painotus oli viestinnän strategisten linjausten mukaisesti alueellisessa viestinnässä ja vaikuttamisessa osana hyvinvointialueiden valmistelua ja sote-uudistusta. Viestinnän tavoitteena oli sitouttaa sote-päätäjät ja alueelliset valmistelijat hyvinvointialueiden työkyvyn tuen palvelujen järjestämiseen ja resursointiin sekä palveluiden jatkuvaan kehittämiseen. Keskeistä oli kuvata monialaisten palveluiden tuomat hyödyt alueiden elinvoimalle, ihmisten hyvinvoinnille ja työllisyydelle. Viestinnän keskeisimpiä kohderyhmiä olivat sote-johto, kuntien päättäjät, sote-ammattilaiset ja hyvinvointialueiden valmistelijat ja päättäjät. Viestinnän painopisteenä oli monialaisten ja -amatillisten työkyvyn tuen palveluiden resursointi hyvinvointialueiden valmistelussa ja sote-keskuksessa. Hyvinvointialueen strategiatyöhön vaikutettiin niin kansallisissa kuin yhteistyö- ja hyvinvointialuekohtaisissa tilaisuuksissa sekä verkosto-, yhdyspinta- ja sidosryhmätyössä.

Sisällöntuotanto toteutettiin monikanavaisesti viestinnän linjausten mukaisesti erityisesti omissa kanavissa: stm.fi, soteuudistus.fi, TTL (ttl.fi), Innokylä (innokyla.fi), THL (thl.fi), uutiskirjeet, verkkolehdet webinaarit ja sidosryhmätilaisuudet sekä sosiaalisen median kanavista erityisesti Twitter ja LinkedIn. Viestintäkanaville oli myös määritelty ensisijaiset kohderyhmät. Tärkeitä viestintäkanavia olivat myös verkostojen ja sidosryhmien digitaaliset viestintäkanavat. Osaamisen kehittämisen osalta tärkeä alusta oli Työterveyslaitoksen ttl.fi-sivustolle toteutettu verkkokoulutus.

4.1.2 Tulokset ja suositukset

Hankkeiden työn tuloksena työkyvyn tuen tiimeille hahmottui seuraavia tehtäviä: työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen, kertaluontoinen arviointipalvelu, ammattilaisten monialainen työ- ja toimintakyvyn arviointipalvelu. Työkyvyn tuen tiimejä toimii ympäri Suomea, mutta toiminta ei ole täysin kattavaa. Parhaat edellytykset työkyvyn tuen tiimin juurtumiselle hankkeiden päättyessä joulukuun lopussa 2022 näyttäisi olevan niissä hankkeissa, joissa kehittämisen lähtökohtana oli vahvistaa jo olemassa olevia rakenteita sekä välttää päällekkäistä tekemistä, esim. Helsinki ja alueilla, joissa oli jo olemassa työkyvyn tuen tiimin tyyppisiä ratkaisuja. Näillä alueilla tiimien toimintaa piti alueellisesti yhdenmukaistaa ja laajentaa sellaisille alueille, joissa toimintaa ei vielä ollut, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaa, Kymenlaakso ja Siun sote.

Hankkeen tulosten ja tutkimustiedon perusteella voidaan osoittaa, että työkyvyn tuen palvelua tulisi tarkastella valtakunnallisesti ja alueellisesti suhteessa lainsäädäntöön, joka koskee työllistymistä edistävää monialaista tukea (HE 207/2022). Se velvoittaa työvoimaviranomaisten, hyvinvointialueiden ja Kelan väliseen yhteistyöhön monialaisen palvelun tarpeessa olevilla työttömillä työttömyyden kestosta riippumatta. Kaikilla työikäisillä tulisi olla pääsy tarpeenmukaisiin työkyvyn tuen palveluihin.

Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamissa valtioavustushankkeissa tuotiin esille työkyvyn tuen kehittämistoiminnan yhteydessä lainsäädännön ja niiden perusteiden riittämättömyyden näkökohtia. Lisäksi monialaisten palveluiden koordinaation vastuutahoja koskevat kysymykset olivat esillä lainsäädännön näkökulmasta. Seuraavalla hallituskaudella on syytä arvioida sosiaalihuollon ja terveydenhuollon lainsäädännön muutostarpeet sekä tehdä ehdotukset tavoitteiden edellyttämistä säädösmuutoksiksi siten, että työtoimintakyvyn edistäminen ja tuki sote-keskuksissa muodostavat asiakaslähtöisen, vaikuttavan ja saumattoman prosessin.

Suosituks

Sote-keskuksen monialainen ja -ammattillinen työkyvyn tuen tiimi vahvistaa työikäisten työ- ja toimintakykyä ja tukee ammattilaisten työtä. Työkyvyn tuen tiimi vaatii toimiakseen rakenteita ja yhteistyökäytäntöjä, joista on etukäteen sovittu niin strategisella kuin operatiivisellakin tasolla.

Työkykyohjelman arviointi- ja seurantatutkimuksen mukaan työkyvyn tuen palvelun keskeisenä sisällöllisenä kehittämiskohteena on työllistymisen ja työkyvyn tuen näkökulman integroiminen vahvemmin työ- ja toimintakyvyn arvioinnin ja terveyslähteisyyden rinnalle. Monialaista yhteistyötä ja sen suunnitelmallista toteuttamista tulee edelleen vahvistaa sekä kehittää ammattilaisten uraohjaamisen taitoja.

Työkyvyn ja työllistymisen tuen toimintamallien juurruttamista ja levittämistä on syytä jatkaa edelleen. Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa työ- ja toimintakyvyn edistäminen ja tuki liittyvät useisiin toimintoihin, eikä kyse ole yksittäisestä toimenpiteestä vaan prosessista. Tämän vuoksi työ- ja toimintakyvyn edistäminen ja tuki olisi hyvä totuttaa osana edistävää ja ehkäisevää toimintaa, hoitoa, osallisuutta, eri kuntoutuksen prosesseja (kuten ammatillinen tai lääkinällinen kuntoutus), opiskelua, työllistymistä, työssä jatkamista ja työhön paluuta. Tavoitteena tulisi olla yhdenvertainen, tarkoituksenmukainen, kustannustehokas ja ohjattava toiminta, jolla edistetään, tuetaan ja vahvistetaan henkilön työllistymisen edellytyksiä, työhön paluuta, työssä pysymistä ja aktiivista osallisuutta.

Viestinnän osalta strategisten tavoitteiden laaja keskusteluttaminen heti toimeenpanon alussa auttaa suuntaamaan niin toimeenpanoa kuin viestintää myös ohjelmakauden aikana. Ohjelman kytkeytyminen uudistuksiin, kuten nyt sote-uudistukseen edellyttäisi vielä vahvempaa ministeriötason strategisten painotusten sanoittamista ja jalkauttamista. Toimintamallien levittämisen ja juurruttamisen sitominen vahvemmin toimeenpanoon ja alueellisten hankkeiden tavoitteisiin mahdollistaa myös sidosryhmien vahvemman osallistamisen ja sitouttamisen ohjelmatyön aikana.

4.2 Tuetun työllistämisen menetelmät sosiaalihuollossa

Jaana Heinonen ja Miro Järnefelt

4.2.1 Tavoite ja toimenpiteet

Työkykyohjelman Tuetun työllistämisen menetelmät -toimenpiteen tavoitteena oli vahvistaa ja selkeyttää työllistymistä tukevaa sosiaalihuollon palvelupolkua, pilotoida laatukriteereihin perustuvaa tuetun työllistymisen työhönvalmennusta sekä pilotoida ja kehittää alihankintamallia.

Työllistymistä tukeva sosiaalihuollon palvelupolku

Työkykyohjelmassa tuetun työllistämisen menetelmät -toimenpidekokonaisuudessa mukana olleiden hankkeiden tavoitteena oli vahvistaa ja selkeyttää työllistymistä tukevaa sosiaalihuollon palvelupolkua. Tavoitetta varten perustettiin työryhmä hankkeissa mukana olevista työllistymistä edistävissä sosiaalipalveluissa toimivista sosiaalihuollon ammattilaisista. Työryhmä teki kuvauksia työllistymistä edistävien sosiaalipalvelujen nykytilasta, sosiaalialan ammattilaisten roolista ja tehtävistä sosiaali- ja terveystieteiden työkyvyntuen tiimeissä sekä mallinnuksia palvelutarpeen arvioinnista, palveluohjauksesta sekä asiakasvastaavan tehtävistä.

Laatukriteereihin perustuva työhönvalmennus

Laatukriteereihin perustuvalla tuetun työllistämisen työhönvalmennuksessa pyrittiin lisäämään erityisesti vaikeasti työllistyvien asiakkaiden työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistämisen työhönvalmennuksessa oli piloteissa yhteensä 568 asiakasta.

Laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistämisen työhönvalmennuksen tarkoituksena oli edistää työllistymisessään erityistä tukea tarvitsevien ryhmien pääsyä palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille sekä tukea heidän työssä pysymistään. Laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistämisen työhönvalmennuksen keskeiset periaatteet on kirjattu 25 laatukriteeriin, jotka ohjaavat palvelua.

Sosiaalipalveluna toteutettavan työhönvalmennuksen asiakkuudessa korostui tuen tarpeen laajuus ja kokonaisvaltaisuus. Siinä palvelua räätälöitiin vastaamaan asiakkaan tarpeisiin työllistämisen eri vaiheissa. Lisäksi asiakaskunnan tukemisessa tarvittiin työnantajien

kanssa tehtävää työtä työtehtävien valmentamisessa sekä mahdollista työtehtävien muok-
kausta ja räätälöintiä. Sosiaalipalveluina toteutettavan työhönvalmennuksen asiantunte-
mus vaatii ammattilaiselta sekä sosiaalialan että työhönvalmennuksen osaamista.

Alihankintamalli

Alihankintamallin tarkoitus oli mahdollistaa osatyökykyisten asiakkaiden osallistumi-
nen avoimilla työmarkkinoilla tehtäviin erilaisiin töihin. Mallissa ulkopuolinen taho ostaa
hyvinvointialueen työryhmän palvelua erilaisiin toimintoihin, kuten esimerkiksi kaupassa
tuotteiden hyllyttämiseen tai kiinteistöhuoltoon liittyviin tehtäviin. Työryhmä koostuu esi-
merkiksi vammaispalvelujen työtoiminnan tai kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista ja
heidän ohjaajastaan. Tavoitteena oli, että asiakkaille olisi mahdollista osallistua ryhmään
oman tarpeensa mukaisesti ja joustavasti työsuhteisena työnä tai esimerkiksi vammaisten
työtoimintana tai edellä mainittujen yhdistelmänä.

Työkykyohjelman alihankintamallia toteuttaneiden hankkeiden tavoitteena oli kehittää
toimintamallia, jossa asiakkaiden olisi mahdollista saada tekemästään ryhmämuotoisesta
työstä palkkaa, kuvata toimintamalli ja selvittää alihankintamallin käyttöönottoon liittyviä
haasteita ja lainsäädännön muutostarpeita. Tärkeä osa toimintamallia oli myös vahvistaa
työntekijöiden valmentavaa työtettä sekä luoda työvalmentajan työnkuva.

Viestinnän toteutusta, joka on tukenut työkyvyn tuen palveluiden resursoimista ja alueel-
lista strategiatyötä, on kuvattu luvussa 4.1.1. Laatukriteereihin perustuvien menetelmien
osalta viestinnän painopisteenä oli monialaisen palvelumallin ja näyttöön perustuvien
menetelmien levittäminen, juurruttaminen ja hyvien käytäntöjen jakaminen hyvinvointi-
alueille ja sote-keskuksiin.

4.2.2 Tulokset ja suositukset

Työllistymistä tukeva sosiaalihuollon palvelupolku

Hankeessa kuvattiin sosiaalihuollon työllistymistä edistävät palvelut sekä siihen liitty-
vät ammattihenkilöiden roolit ja yhdyspinnat. Sosiaalihuollon roolia työllisyydenhoidossa
pyrittiin selkiyttämään niin paljon kuin se isojen muutosten aikana oli mahdollista. Hank-
keiden lähtökohdat ja taustat olivat hyvin heterogeenisiä ja palvelujen organisoinnissa oli
eroja. Sosiaalihuollon työllistymistä tukevien palvelupolkujen vahvistamisen hankaluutena
olivat muutokset yhdyspinnoilla, lakimuutokset sekä sote-uudistus, jotka vaikeuttivat pal-
velujen kuvausta. Lisäksi hyvinvointialueiden valmistelu ja aloittaminen haastoivat palve-
lupolun selkiinnyttämistä ja johdon sitoutumista.

Laatukriteereihin perustuva työhönvalmennus

Laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen asiakkaista työllistyi hieman alle puolet (46 %) ja se todettiin tehokkaammaksi kuin perinteinen työhönvalmennus. Toimintamalli juurtui kolmelle alueelle ja 10 alueella toiminta jatkui osittaisena.

Laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen kehittämistä ja käyttöönottoa tulee jatkaa. Laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen toteuttaminen uusien asiakasryhmien, kuten kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden ja kehitysvammaisten kanssa toi esiin, että työllistymiseen tähtäävä pitkäkestoinen tuettu työhönvalmennus on tarpeellinen ja toimiva keino näiden ryhmien työllistymisessä. Se on myös vaikuttava, työllistymistä ja hyvinvointia tuottava palvelu, joka tulisi ottaa laajasti käyttöön sosiaalihuollossa. Laaja käyttöönotto ja palvelun toimivuus edellyttävät riittäviä resursseja, esihenkilöiden ja työhönvalmentajien riittävää perehtymistä työhönvalmennukseen sekä laatukriteerien noudattamista.

Alihankintamalli

Alihankintamallia pilotoitiin seitsemässä hankkeessa ja siihen osallistui 84 asiakasta. Mallissa työllistyi 79 asiakasta. Viisi henkilöä toimi työharjoittelijoina. Hankkeissa rakennettiin toimintamalleja, jossa vammaisten henkilöiden työtoiminnan yhteyteen rakentui palkallista osa-aikatyötä, jota toteutettiin joko työnantajan tai toimintakeskuksen tiloissa ryhmämuotoisesti toimintakeskuksen ohjaajan ohjaamana. Lisäksi kehitettiin malli, jossa kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat pääsivät kokeilemaan matalalla kynnyksellä ansio-työtä osa-aikaisesti työtoiminnan rinnalla. Lisäksi tavoiteltiin mallin saamista yhdeksi työtoiminnan työmenetelmäksi, joka toimii asiakkaalle väliportaana kohti työelämää.

Hankkeille tehdyn kyselyn mukaan malli lisäsi asiakkaiden osallisuutta ja työelämävalmiuksia sekä vahvisti työntekijöiden valmentavaa työtettä ja hankkeissa luotiin työvalmentajan työnkuva. Hankkeissa myös kuvattiin erilaisia malleja ja niihin liittyviä haasteita. Hankkeiden kokemuksiin perustuvia jatkoselvittelyä vaativia asioita kuvattiin tarkasti.

4.3 Koulutukset ammattilaisten osaamisen kehittämiseksi

Anne Kanto-Ronkanen ja Miro Järnefelt

4.3.1 Tavoite ja toimenpiteet

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten osaamisen vahvistaminen -toimenpiteen tavoitteena oli kehittää työkyvyn ja työllistymisen tuen ammattilaisten osaamista siten, että he tuntevat työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden ja osaavat hyödyntää sitä asiakkaan parhaaksi. Osatavoitteita olivat:

1. Kehittää työkyvyn ja työllistymisen tuen koulutus ja pilotoida se Työkykyohjelman valtionavustushankkeiden henkilöstön ja yhteistyötahojen kanssa. Tukea työkykykoordinaattorikoulutuksen käynnistymistä ammattikorkeakouluissa.
2. Kehittää ja pilotoida työkykykoordinaattorien kouluttajakoulutus ammattikorkeakoulujen opettajilla ja työkykykoordinaattoreilla.

Työkyvyn tuki -koulutus

Työkyvyn tuki -koulutus on tarkoitettu kaikille työkyvyn ja työllistymisen tuen ammattilaisille ja alan opiskelijoille. Koulutuksen tavoitteena on lisätä työkyvyn ja työllistymisen tuen ammattilaisten tietoa asiakasosallisuudesta, asiakasprosessista, palvelujärjestelmästä ja työkyvyn tuen keinoista. Lisäksi koulutus antaa valmiuksia tehdä monialaista ja moniammatillista yhteistyötä erilaisissa työkyvyn tuen verkostoissa.

Koulutuksen kehittäminen eteni kahdeksassa vaiheessa: 1) lähtökohtien ja tarpeiden määrittely, 2) tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, 3) sisällöntuotanto ja koulutuslupien valinta, 4) saavutettavuuden arviointi, 5) pilotointi ja arviointi, 6) korjaus ja täydentäminen, 7) koulutuksen avoimen version rakentaminen ja muotoilu, ja 8) julkaiseminen, markkinointi ja toimeenpanon tuki.

Työkyvyn tuki -koulutus pilotoitiin vuonna 2021. Seitsemään pilottikoulutukseen osallistui yhteensä 223 ammattilaista Työkykyohjelman rahoittamista valtionavustushankkeista ja niiden yhteistyötahoilta. Pilottikoulutuksista tehtiin kehittävä arviointi. Osallistujat vastasivat sähköisiin kyselyihin ennen ja jälkeen koulutuksen sekä kuusi kuukautta koulutuksen päättymisestä.

Työkyvyn tuki -koulutus koostuu verkkoaineistosta, tehtäväkirjasta ja loppuentistä. Koulutuksen laajuus on 2 opintopistettä, joka vastaa 54 tunnin opiskelua. Koulutuksen sisältö perustuu yhteisiin käsitteisiin, uusimpaan tutkimustietoon, käytännön toimintamalleihin ja lainsäädäntöön.

Verkkoaineistossa on seitsemän osiota: 1) Asiakasosallisuus, 2) Palvelutarpeen tunnistaminen ja arviointi, 3) Työkyvyn tuen suunnitelma, 4) Työkyvyn tuen keinot, 5) Palvelujärjestelmä ja yhteistyö, 6) Palvelujen koordinointi, ja 7) Hyvät käytännöt ja toimintamallit.

Työkykykoordinaattorikoulutus osaksi koulutusjärjestelmää

Koulutuksen käynnistämiseksi laadittiin sosiaali- ja terveysministeriön neuvottelusuunnitelma. Neuvottelukierros toteutui suunnitelman mukaisesti vuosina 2020–2021. Neuvotteluihin osallistui asiantuntijoita opetus- ja kulttuuriministeriöstä, opetushallituksesta, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Työterveyslaitokselta ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta sekä ammattikorkeakouluista. Neuvottelujen tuloksena ammattikorkeakoulut päättivät käynnistää työkykykoordinaattorikoulutuksen osana ammattikorkeakoulujen avointa ammattikorkeakouluopetusta. Ammattikorkeakouluverkosto selvitti kaikilta Suomen ammattikorkeakouluilta halukkuutta koulutuksen järjestämiseen.

Osana ammattilaisten osaamisen vahvistamisen toimenpidettä Työterveyslaitos tuki ammattikorkeakouluja koulutuksen käynnistymisessä ja kehittämistä. Sitä varten perustettiin STM:n johtama työryhmä, jossa oli jäseniä STM:stä, valtakunnallisesta ammattikorkeakouluverkostosta ja Työterveyslaitokselta. Tavoitteena oli levittää koko maahan kaikkien saataville aiemmin kehitetty ja viime hallituskauden aikana arvioitu koulutus. Viime hallituskaudella tehty koulutuksen arviointitieto ja sen perusteella tehdyt suositukset huomioitiin projektin kaikissa vaiheissa.

Työkykykoordinaattorien kouluttajakoulutus

Työterveyslaitos toteutti kouluttajakoulutuksen pilottikoulutuksen (11.2. –11.3.2022). Siihen osallistui yhteensä 19 ammattikorkeakoulun opettajaa ja työkykykoordinaattoria. Koulutus arvioitiin ryhmähaastatteluilla. Arvioinnissa keskityttiin osallistujien kokemuksiin koulutuksen rakenteesta ja sisällöstä sekä heidän ehdotuksiin koulutuksen kehittämisestä. Osallistujien mielestä koulutuksen sisältö ja rakenne olivat onnistuneita, mutta kokonaisuus oli liian laaja yhden opintopisteen koulutukseksi. Osallistujien mielestä kuukauden koulutusaikaa pitäisi pidentää.

Arvioinnin perusteella verkkokoulutuksen suoritusaikaa jatkettiin kuukaudesta kahteen kuukauteen. Lisäksi koulutukseen lisättiin pedagoginen osio, loppuwebinaari sekä kouluttajien palaute oppimistehtävistä vertaisarvioinnin sijaan.

Osaamisen kehittämisen osalta viestinnän tavoitteena oli erityisesti rakentaa ohjelmassa kehitettyjen koulutuskokonaisuuksien tunnettuutta ja vahvistaa koulutuksien kysyntää osana pysyvää koulutustarjontaa. Viestinnän painopisteenä oli erityisesti se, että koulutus on saavutettava, kaikille avoin ja siihen voi osallistua valtakunnallisesti. Kehittämistyössä osallistettiin ja sitoutettiin laajasti eri sidosryhmiä: asiantuntijoita, oppilaitoksia, järjestöjä ja viranomaisia, tutkimuslaitoksia sekä kokemusasiantuntijoita. Lisäksi koulutusta voitiin hyödyntää myös ohjelmanaikaisessa alueellisten verkostojen rakentamisessa.

Ohjelmassa kehitetyn pysyvän koulutustarjonnan kohderyhmänä on erityisesti työkyvyn tuen parissa työskentelevät palvelujärjestelmän asiantuntijat, sote-ammattilaiset sekä koulutuslaitosten asiantuntijat.

4.3.2 Tulokset ja suositukset

Työkyvyn tuki -koulutus on tarkoitettu kaikille työkyvyn ja työllistymisen tuen ammattilaisille ja alan opiskelijoille. Koulutus on kaikkien vapaasti hyödynnettävissä maksutta Työterveyslaitoksen sivuilla: www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyokyvyn-tuki.

Pilottikoulutuksista tehdyn kehittävä arvioinnin perusteella Työkyvyn tuki -koulutus onnistui tavoitteissaan hyvin. Koulutukseen osallistuneiden tiedot työkyvyn tuen palveluista, etuuksista ja keinoista parantuivat verrattuna koulutusta edeltäneeseen tilanteeseen. Myös kyky hyödyntää palveluja asiakkaan parhaaksi oli tilastollisesti merkitsevästi parempi koulutuksen jälkeen kuin ennen koulutusta. Myönteinen muutos säilyi edelleen kuusi kuukautta koulutuksen jälkeen.

Erytisen hyvänä osallistujat pitivät moniammatillista ja monialaista koulutusryhmää. Heidän mielestään yhteinen koulutus eri organisaatioissa toimiville ammattilaisille auttaa heitä luomaan yhteistä ymmärrystä ja viemään työkyvyn tuen toimintamalleja käytäntöön.

Hyvinvointialueilla ja kunnissa sekä palvelujärjestelmässä toimivat voivat hyödyntää koulutusta palvelujen kehittämisessä, uusien työntekijöiden perehdytyksessä ja toimipaikkakoulutuksissa. Lisäksi koulutusta voi käyttää alueellisten verkostojen rakentamisessa sekä monialaisen ja moniammatillisen yhteistyön kehittämisessä. Koulutus sopii myös ammatilliseen täydennyskoulutukseen sekä tutkintokoulutuksen vapaavalintaisiksi opinnoiksi. Koulutuksen materiaaleja voi käyttää myös asiakastyössä kuten asiakkaiden ammatillisten suunnitelmien tekemisessä.

Työkykykoordinaattorikoulutus on avoimen ammattikorkeakoulun opetusta, jonka hinnoittelu noudattaa voimassa olevaa avoimen ammattikorkeakouluopetuksen hinnoittelua². Se voi olla joko ammatillista täydennyskoulutusta tai osa ammatillisia tutkintoja. Koulutuksen laajuus on 10 opintopistettä. Se sisältää kaksi viiden opintopisteen opintopistettä: 1) Työllistymisen ja työkyvyn uudistuvat palvelut ja 2) Laaja-alainen työote työllistymiseen ja työkykyyn. Ammattikorkeakouluilla on yhteinen opetussuunnitelma, mutta koulutuksen toteutus vaihtelee oppilaitosten kesken.

Työkykykoordinaattorikoulutus käynnistyi vuonna 2021 kahdeksassa ammattikorkeakoulussa (Metropolia, Savonia ja Karelia ammattikorkeakoulut sekä Jyväskylän, Tampereen, Satakunnan, Oulun ja Lapin ammattikorkeakoulut). Syksyllä 2023 käynnistyy lisäksi ruotsinkielinen koulutus (Arcada), jonka käynnistymistä on myös projektissa tuettu.

Työkykykoordinaattorien kouluttajakoulutuksen tavoitteena on, että työkykykoordinaattorikoulutuksen laatu kehittyy ja työkykykoordinaattoreita kouluttavilla opettajilla on yhteinen näkemys työkykykoordinaattorin roolista ja tehtävistä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Kouluttajakoulutus koostuu verkkoaineistosta, kahdesta webinaarista ja pedagogisesta oppimistehtävästä. Koulutuksen laajuus on yksi opintopiste. Koulutuksen sisältö perustuu yhteisiin käsitteisiin, uusimpaan tutkimustietoon, käytännön toimintamalleihin ja lainsäädäntöön.

Kouluttajakoulutuksen verkkoaineistossa on viisi osiota: 1) Koulutuksen tausta, 2) Työelämän murros, 3) Työkykykoordinaattori palvelujärjestelmässä, 4) Palvelujen koordinointi ja yhteistyö ja 5) Pedagogiset ratkaisut ja oppimistehtävä.

Koulutus on tarkoitettu työkykykoordinaattoreita kouluttaville ammattikorkeakoulujen opettajille ja niille työkykykoordinaattoreille, joiden työhön sisältyy kouluttamista. Kouluttajakoulutukseen osallistujilta edellytetään Työkyvyn tuki -koulutuksen suorittamista ennen koulutuksen aloittamista.

Suosituks

Työkyvyn tuki -koulutusta suositellaan kaikille työ- ja toimintakykyasioiden parissa työskenteleville ammattilaisille.

---

² Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakoulujen toiminnasta perittävistä maksuista 1440/2014

Työkykykoordinaattorikoulutuksella vahvistetaan hyvien käytäntöjen käyttöön ottamista ja koulutus tukee työkykyasioiden parissa työskentelevien verkostoitumista. Koulutusta suositellaan kaikille työkykyasioiden parissa työskenteleville (esimerkiksi TE-toimiston työntekijät ja sote-työntekijät).

Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen -toimenpiteeseen liittyen julkaistiin kuusi artikkelia ja neljä blogia (ks. alla).

Julkaisut

Henriksson M, Unkila K, Hirvonen M, Nevala N. (2023). Monialaisen yhteistyön kehittyminen – arviointituloksia Työkyvyn tuki -koulutuksesta. Hallinnon tutkimus, käsikirjoitus.

Nevala N, Mattila-Wiro P, Clottes Heikkilä H, Anttilainen J, Tujunen S, Malkamäki R, Hirvonen M, Tiainen R. (2022). Effects of work ability coordinators' educational program on behavior of professionals. SN Social Sciences 2022. DOI 10.1007/s43545-022-00542-1 <https://rdcu.be/cXwtb>.

Nevala N, Unkila K, Rivinoja T, Henriksson M, Vastamäki J. (2022). Työkyvyn tuki -koulutus rakentaa yhteistä osaamista. Työterveyslääkäri 2022;39(3):50-53. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tyt/article/ttl02095?toc=1117366>.

Nevala N, Unkila K, Julkunen J, Rivinoja T, Niemelä J. (2022). Työkyvyn tuki -koulutus. Tehtäväkirja. Työterveyslaitos. [Tehtäväkirja | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](https://www.ttl.fi/tehtavakirja).

Nevala N, Unkila K, Niemelä J ym. Työkyvyn tuki -koulutus <https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyokyvyn-tuki>.

Nevala N, Unkila K, Rivinoja T, Räikkönen L, Niemelä J. Työkykykoordinaattorien kouluttajakoulutus. www.ttl.fi/koulutukset

Blogit

[Uudet koulutukset vahvistavat ammattilaisten työkyvyn tuen osaamista | Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](#)

[Työnantaja tarvitsee työkokeilussa tietoa ja tukea | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)

[Mielenterveyden tukeminen on koko työyhteisön asia | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)

[Työkokeilu mahdollisti osittaisen työhönpaluun | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)

4.4 Tutkittua tietoa toimenpiteiden toimeenpanosta ja vaikutuksista sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta

Ilpo Airio ja Miro Järnefelt

4.4.1 Tavoite ja toimenpiteet

Työkykyohjelman arviointi- ja seurantatutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tutkittua tietoa Työkykyohjelman valtionavustusta saaneiden 22 hankkeen työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelujen toimeenpanosta, niiden tuloksista, vaikutuksista ja vaikuttavuudesta sekä osatyökykyisten työttömien palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta sosiaaliturvauudistuksen tueksi. Arviointi- ja seurantatutkimuksessa kerättiin kysely-, haastattelu-, havainnointi-, dokumentti- kuin rekisteriaineistoja. Aineistoa analysoitiin niin laadullisin kuin määrällisin analyysimenetelmin sekä näitä yhdistämällä. Tutkimus toteutettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Työterveyslaitoksen (TTL) yhteistyönä.

Arviointi- ja seurantatutkimuskokonaisuus sisälsi kuusi tutkimusosiota, joista vastasi jompikumpi laitoksista rekisteritutkimusta lukuun ottamatta, joka toteutettiin yhteistyönä. Tutkimusosiot olivat: 1) Ohjelmaa edeltäneet palvelu- ja etuuspolut -rekisteritutkimus (THL & TTL), 2) Toimenpidekokonaisuuksien toimeenpanon arviointi (THL), 3) Työ- ja toimintakyvyn muutos (TTL), 4) Asiakkaiden palvelupolkuseuranta (THL), 5) Työkyvyn tuen suunnitelmat (TTL) ja 6) Kestävä työllistyminen (TTL). Eri osiot lomittuivat toisiinsa.

Tutkimusyhteistyötä tehtiin myös laitosten muun aihepiiriin liittyvän tutkimuksen kanssa, kuten esim. Mielenterveysstrategian mukaisen IPS-hankkeen tutkimuksen kanssa. Tutkimusyhteistyön mahdollisuuksia ja toteutustapoja kartoitettiin myös mm. Kelan ja Eläketurvakeskuksen sekä Työllisyyden kuntakokeilujen työllisyys-, kustannus- ja hyvinvointivaikutusten arviointitutkimuksen kanssa. Tutkimusryhmä teki myös yhteistyötä paikallisissa hankkeissa toteutettujen tutkimusten kanssa. Yhteistyöllä lisättiin tietojen vaihtoa tutkimus- ym. hankkeiden välillä ja parannettiin koordinaatiota, jotta eri hankkeissa ei tehdä turhaa päällekkäistä työtä.

Arviointi- ja seurantatutkimuksen osatutkimukset

Ohjelmaa edeltäneet palvelu- ja etuuspolut -tutkimusosiossa koottiin laaja rekisteriaineisto toimenpiteisiin osallistuvista asiakkaista. Aineiston avulla tutkittiin hankkeiden osallistujien profiileita sekä heidän palvelujen ja etuuksien käyttöä sekä työhön osallistumista. Näin saatiin tietoa Työkykyohjelmaan valikoitumisesta ja siihen johtaneista palvelu- ja etuuspoluista. Aineisto koottiin seuraavien tahojen rekistereistä: Kela (työttömyysturva,

toimeentulotuki, kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläke ja kuntoutustuki, sairauspäiväraha, ammatillinen ja muu kuntoutus), Hoitoilmoitusrekisteri (sote-palveluiden käyttö), Tilastokeskus (sosio-demografiset ja työhön liittyvät tiedot), Eläketurvakeskus (ansaintarekisterin ansaintajaksot ja palkattomat jaksot, työeläkejaksot) sekä työ- ja elinkeinoministeriön URA-asiakastietojärjestelmä (työllisyyspalvelut). Aineistoa saatiin 20 hankkeen osallistujista.

Valtionavustusta saaneiden hankkeiden toimeenpanon arvioinnin -tutkimusosiossa selvitettiin ja arvioitiin työkyvyn tuen ja työllistymisen tuen toimeenpanoa, tuloksia ja juurtumista. Aineistona olivat hankkeiden ohjausryhmien, johdon ja hanketyöntekijöiden kyselyt ja haastattelut sekä asiakashaastattelut. Kyselyaineisto kerättiin kaikista 22 hankkeesta, työntekijä- ja asiakashaastatteluja tehtiin valituissa hankkeissa.

Työ- ja toimintakyvyn muutos -tutkimusosiossa tarkasteltiin työ- ja toimintakykyä ja niiden muutosta. Tutkimusvälineenä toimi Työterveyslaitoksen kehittämä Kykyviisari, joka mittaa asiakkaan työ- ja toimintakykyä ja niiden muutoksia. Kykyviisari toimii digitaalisesti ja se on saatavilla 9 eri kielellä. Hankkeissa sitä käytettiin itsearvioinnin välineenä asiakkailla, palveluntarjoajien työvälineenä sekä palvelujen vaikutusten arviointivälineenä. Aineisto kerättiin 21 hankkeesta.

Asiakkaiden palvelupolkuseuranta -tutkimusosiossa tavoitteena oli selvittää, millaisia palvelupolkuja ja -kokonaisuuksia asiakkaille muodostuu työkyvyn tuen tiimien ja tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen piloteissa, sekä sitä, millaisia siirtymiä tapahtuu palvelun jälkeen. Aineistona olivat työntekijöiden täyttämät asiakaskohtaiset kyselyt niin asiakkaan aloittaessa palvelun kuin sen päättyessä. Palvelupolkuseuranta toteutui yhdeksässä hankkeessa.

Työkyvyn tuen suunnitelmat -tutkimusosiossa selvitettiin, miten työkyvyn tuen suunnitelmissa kuvattiin ammatillisen kuntoutuksen, työllistymisen tuen ja työurien suunnittelu. Työkykyohjelman tavoitteissa edellytettiin, että työkyvyn tuki -kokeiluissa laaditaan työkyvyn tuen suunnitelmia. Aineistona oli hankkeista kerätty dokumenttiaineisto. Aineistoa saatiin 13 hankkeesta.

Kestävän työllisyyden -tutkimusosiossa selvitettiin tuetun työllistymisen menetelmän avulla työllistyneiden kohdalla kestävän työllistymisen mahdollisuuksia työn ja työpaikan näkökulmasta. Aineistona olivat havainnointi työssä etnografisin menetelmin, haastattelut, äänitallenteet, valokuvat ja kyselyaineisto. Tutkimukseen osallistuttiin viidessä hankkeessa.

Seuranta- ja arviointitutkimuksen osalta viestinnän tavoitteena oli tukea arviointitutkimustulosten levittämistä toimenpiteiden vaikuttavuudesta sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta. Ohjelmanaikainen tuloksia koskeva viestintä kohdistui erityisesti seuranta- ja arviointitutkimuksen väliraportin havaintoihin sekä loppuraportin tutkimustuloksiin. Tutkimustulosten viestinnän kohderyhmänä olivat erityisesti ministeriöt, hyvinvointialueiden, TE-palvelujen ja kuntien johto ja päättäjät sekä sote- ja TE-palvelujen asiantuntijat ja uudistusten valmistelijat.

4.4.2 Tulokset ja suositukset

Arviointi- ja seurantatutkimuksen loppuraportti julkaistaan THL:n julkaisusarjassa huhtikuussa 2023. Loppuraportti sisältää analysoitua tietoa ja tuloksia sekä suosituksia jatkotoimenpiteiksi. Arviointi- ja seurantatutkimuksen keskeiset tulokset olivat seuraavia:

Palvelu- ja etuusjärjestelmä

- Eri hallinnonalojen yhteistä strategista suunnittelua ja toimien yhteensovittamista tulee lisätä niin valtakunnallisesti kuin aluetasolla.
- Meneillään olevien sote- ja TE-palvelujen uudistusten tutkimukseen tulee varata riittävät resurssit ja riittävän pitkäkestoinen seuranta. Uudistuksia ja niiden vaikutuksia tulee tarkastella myös suhteessa toisiinsa, ei vain erillisinä.
- Sosiaaliturvauudistuksen jatkovalmistelussa tulee huomioida, että etuuksien ja ansiotulon yhteensovittamisen tulisi olla nykyistä joustavampaa ja ennakoitavampaa. Etuusjärjestelmässä tulee olla mahdollisuus ansiotulon ja etuuksien yhteensovittamiseen vaihtelevissa tilanteissa.
- Palvelu- ja etuusjärjestelmässä tarvitaan palveluja, jotka eivät ole etuusriippuvaisia. Tällöin palvelua pystytään kohdistamaan niille, joilla on kyseisen palvelun tarve etuudesta tai työmarkkinatilanteesta riippumatta.

Työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelut

- Kaikilla työikäisillä tulisi olla pääsy tarpeenmukaiseen työkyvyn tuen palveluun.
- Työkyvyn tuen palvelun keskeisenä sisällöllisenä kehittämiskohteenä on työllistymisen ja työkyvyn tuen näkökulman integroiminen vahvemmin työ- ja toimintakyvyn arvioinnin ja terveyslähteisyyden rinnalle. Monialaista yhteistyötä ja sen suunnitelmallista toteuttamista tulee edelleen vahvistaa sekä kehittää ammattilaisten uraohjaamisen taitoja.

- Laatuksiteereihin perustuvan tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen kehittämistä ja käyttöönottoa tulee jatkaa systemaattisesti. Laatuksiteereiden muokkaustarpeet uusissa kohderyhmissä tulee myös huomioida.
- Jatkuvuuden edistämiseksi tulee ratkaista, mikä taho tai tahot vastaavat tuetun työllistymisen työhönvalmennuksesta pitkittyneesti työttömille, vammaisille ja kehitysvammaisille.
- Työnantajien ja työmarkkinoiden edellytyksiä tarjota kohderyhmälle soveltuvia töitä tulee edelleen vahvistaa markkinoimalla osatyökykyisten työvoimapotentiaalia.

Palvelu- ja etuuspolut

- Työkyvyn tuen suunnitelmia voitaisiin hyödyntää asiakkaan monialaisten palveluiden koordinoimisessa. Suunnitelmissa tulisi vahvistaa erityisesti asiakkaan oman tavoitteen ja urasuunnittelun näkökulmia. Lisäksi tulisi sopia kirjaamisesta, säilyttämisestä ja käyttöoikeuksista osana lakisääteisiä hoito-, palvelu-, kuntoutus- ja työllistymissuunnitelmia.
- Tiedonkulkua verkostomaisessa toiminnassa tulee edistää lainsäädännöllä ja yhteisesti sovitulla toimintatavoilla.
- Jatkossa on syytä arvioida, millaisia tavoitteita tässä kohderyhmässä tulisi asettaa ja miten niiden toteutumista tulisi arvioida silloin kun työllistyminen ei ole realistista lyhyellä aikavälillä. Työllistymisvaikutusten ohella myös palveluiden hyvinvointivaikutusten seuranta on tärkeää. Arvioinnin tueksi tarvitaan yhteisiä mittareita ja systemaattista seuranta.

Hankkeessa ilmestyneitä julkaisuja

Partanen J, Männistö-Inkinen V, Blomgren S, Saikku P. (2022) Multi-sectoral work ability services are developed in the Finnish Work Ability Programme. Conference Abstracts. International Journal of Integrated Care 22(S3), 409. <http://doi.org/10.5334/ijic.ICIC22210>.

Poutanen J, Joensuu M, Unkila K, Juvonen-Posti P. (2022) Sustainable employability in Supported Employment and IPS interventions in the context of the characteristics of work and perspectives of the employers: a scoping review protocol. BMJ Open 2022 Jun 17;12(6):e058413. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-058413>.

Saikku P & Joensuu M: Tutkimuksella voidaan jäsentää monimutkaisuutta, myös Työkykyohjelmassa. 4.10.2021. Tie työelämään -palvelu. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/tyokykyohjelma/tyokykyohjelmassa-julkaistua/blogit-tie-tyoelamaan-palvelusta#Tutkimuksella>.

Saikku P & Joensuu M: Työkykyohjelma yhdistää työikäisten palvelu-uudistuksia. 5.5.2022. Soteuudistus.fi -sivusto. <https://soteuudistus.fi/-/tyokykyohjelma-yhdistaa-tyoikaisten-palvelu-uudistuksia>.

Saikku P, Joensuu M, Männistö-Inkinen, V & Poutanen J. (2023) "Täällä ei sanota, että ei kuulu meille" – Työkykyohjelman arviointi- ja seuranta tutkimuksen loppuraportti. THL Raportteja 2/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Helsinki. (ilmestyy huhtikuussa 2023).

5 Työkykyohjelman viestintä

Leena Salonen

Viestintävastuu ja koordinaation mahdollisuudet

Työkykyohjelman viestinnän koordinaatiosta vastasi työ- ja elinkeinoministeriö vuoden 2021 syksystä alkaen. Tätä ennen Työkykyohjelman viestintää hoidettiin eriytyneesti työ- ja elinkeinoministeriössä (TEM) ja sosiaali- ja terveysministeriössä (STM).

Sekä TEM että STM vastasivat omien hankkeidensa ja toimenpiteidensä viestinnästä. Sosiaali- ja terveysministeriö vastasi hallinnonalansa toimenpiteiden viestinnästä ja strategisesta ohjauksesta ja THL sekä TTL vastasivat viestinnän operatiivisesta toteutuksesta. Valtionavustusta saaneet alueelliset hankkeet vastasivat itsenäisesti hankkeidensa viestinnästä.

Syksystä 2021 alkaen Työkykyohjelman kokonaisuuteen liittyvää viestintää käsiteltiin säännöllisesti kokoontuneessa viestinnän koordinaatioryhmässä ja jossain määrin muissakin yhteisissä tapaamisissa. Koordinaatioryhmän tehtävänä oli varmistaa Työkykyohjelman viestinnän strategisten tavoitteiden toteutuminen hallitusohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti sekä lisätä yhteistyötä, suunnitelmallisuutta ja tiedonkulkua ministeriöiden välillä käytännön viestintätoimien toteutuksessa. Ryhmän tarkoitus oli myös lisätä koordinaatiota Työkykyohjelman hankkeiden ja ministeriöiden viestintäyksiköiden välillä yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti.

Työkykyohjelman kokonaisuuden viestintä oli tiiviisti kytköksissä ohjelman sisällölliseen toteutukseen ja ohjelman johtamiseen. Työkykyohjelman kokonaisuuden näkökulmasta viestinnän koordinaatiota hankaloitti se, että ohjelmaa toteutettiin kahdella hallinnonalalla ja että toimenpiteiden toteutus oli jo meneillään viestinnän koordinaation käynnistyessä. Lisäksi kahden ministeriön hankkeet olivat toimenpiteiltään, aikatauluiltaan ja tavoitteiltaan erilaisia.

Viestinnän linjaukset, käytännöt ja sisäinen tiedonkulku

Viestinnän yhteen sovittamiseksi laadittiin syksyllä 2021 yhteiset Työkykyohjelman viestinnän linjaukset. Niissä määriteltiin mm. viestinnän tavoitteet, periaatteet, vastuut, keinot, kumppanit ja kohderyhmät.

Työkykyohjelman visuaalinen ilme ja värimaailma perustuivat valtioneuvoston kanslian linjaamaan teemaan työllisyys, jolla osoitettiin Työkykyohjelman kuuluvan hallitusohjelmaan. Ministeriöiden käytössä olivat visuaalisen ilmeen mukaiset esittely- ja sosiaalisen median pohjat sekä yhdenmukaiset sosiaalisen median aihetunnisteet. Valtioneuvoston ulkopuolisille yhteistyökumppaneille työ- ja elinkeinoministeriö tuotti erillisen graafisen ohjeiston, joka linjasi Työkykyohjelman logon ja värien käyttöä hankkeissa valtioneuvoston ulkopuolella.

Työkykyohjelman ja sen eri hankkeiden viestinnässä käytettiin monipuolisesti eri kanavia ja keinoja molemmilla hallinnonaloilla. Ohjelman kokonaisuutta pyrittiin tuomaan esille blogeissa ja kolumneissa sekä erilaisissa tilaisuuksissa, webinaareissa ja sidosryhmätapaamisissa. Yhteiseen käyttöön tuotettiin useita perusesittelyjä Työkykyohjelmasta sekä mm. ohjelman kokonaisuutta havainnollistavia kuvia ja infografiikkaa. Tavoitteena oli saada Työkykyohjelmalle näkyvyyttä myös sidosryhmien ja kumppaneiden viestintäkanavissa.

Työkykyohjelman rahoituksella (TEM) saatiin vuosille 2022–2023 KEHA-keskukseen henkilöresurssi, jonka päätehtävä on tuottaa sisältöjä osatyökykyisten työllistämiseen ja työllistymiseen liittyvistä teemoista KEHA-keskuksen ylläpitämällä Työmarkkinatorilla (julkinen versio auki 1.5.2022). KEHA-keskus on tahollaan rakentanut yhteistyötä Työkykyohjelmassa käynnistettyjen työllisyyden ja työkyvyn tuen toimijoiden, kuten Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus YYO:n, Työkanava Oy:n ja työkykykoordinaattorien kanssa. Yhteistyö tukee ja monipuolistaa Työmarkkinatorin osatyökykyisyyteen liittyviä sisältöjä ja viestintää myös Työkykyohjelman päättymisen jälkeen.

Työkykyohjelman päätöstilaisuus 15.2.2023 tiivisti hankkeen viestinnän kokonaisuutta: tilaisuudessa keskityttiin tuomaan esille osatyökykyisten työllistymisen tärkeyttä eri näkökulmista. Tilaisuuden osallistujilta saadun palautteen perusteella muutamaan tuntiin onnistuttiin kokoamaan kattavasti eri näkemyksiä osatyökykyisyyden ilmiöstä.

Havainnot ja suositukset

- Viestinnän koordinaatio poikkihallinnollisissa hankkeissa pitää saada käyntiin samaan aikaan kuin ohjelmatyö käynnistyy.
- Viestinnän suunnitteluun ja sen käytännön toteutukseen on varattava riittävät, laaja-alaisesti valtioneuvoston toimintaa ja viestintää tuntevat resurssit koko ohjelmakauden ajaksi kussakin organisaatiossa.
- Viestinnän roolit, vastuut ja työnjako pitää määritellä hankkeen käynnistyessä mahdollisimman tarkkaan. Roolien ja vastuiden selkeyttä sekä viestinnällisten toimenpiteiden kohdentumista on tarkasteltava säännöllisesti, ja tarvittaessa niitä on kirkastettava.

- Tiivis yhteistyö sekä avoin ja aktiivinen tiedonvaihto ministeriöiden ja eri organisaatioiden välillä on edellytys sille, että viestintäresurssit saadaan tehokkaaseen käyttöön ja syntyy toivottua synergiaa eri organisaatioiden viestintään. Paras ratkaisu olisi tiimityöskentely, jossa raja-aidat hallinnonalojen välillä ovat matalia ja työtä tehdään yhdessä yhteisten tavoitteiden toteutumiseksi.
- Viestinnässä on tärkeää erottaa viestinnän eri tasot: viestinnän suunnittelussa ja toteutuksessa on tarpeen mahdollisimman käytännönläheisesti purkaa viestinnän kokonaisuus osiin, koska käytännön viestintätoimet poikkeavat toisistaan riippuen siitä, mitä viestinnällä kulloinkin tarkoitetaan.
- Kumppaneiden ja sidosryhmien viestintäkanavien hyödyntäminen on usein ainoa keino saada viestintää kohdennettua tietyille kohderyhmille, erityisesti ministeriöistä. Tämä edellyttää sitoutumista ja panostamista yhteistyöhön sidosryhmien kanssa hankkeen alusta lähtien.
- Työnantajien asenteisiin ja ennakkoluuloihin osatyökykyisten työllistämistä kohtaan voidaan harvoin vaikuttaa pelkästään viestinnällä. Viestinnän keinoin jaetaan tietoa osatyökykyisyydestä ja tuetaan vaikuttamistyötä valtionhallinnossa, työmarkkinajärjestöissä ja muissa järjestöissä. Keinoja ovat esimerkiksi tiedon jakaminen ja tietoisuuden lisääminen sekä tarinat ja esimerkit onnistumisista.
- Hankkeiden omaa viestintää sekä ruohonjuuritason viestinnän merkitystä ei voi valtakunnallisten ohjelmien toteutuksessa yliarvioida. Hyvät käytännöt ja toimintatavat leviävät ja juurtuvat vain tehokkaan sisäisen viestinnän, avoimen tiedonjaon, koulutuksen ja vertaisoppimisen kautta työpaikoille ja työnantajille.

6 Lopuksi

Marianne Keyriläinen ja Kirsi Lappalainen

Työkykyohjelma oli osa hallituksen työllisyystoimien kokonaisuutta ja siitä vastasi ja toteutti työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Työkykyohjelman päämäärä oli tunnistaa nykyistä paremmin osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve, tarjota heille yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn ja työllistämisen palveluja sekä edistää työpaikkojen syntymistä osatyökykyisille. Lisäksi tavoitteena oli uudistaa käytössä olevia kuntoutuspolkuja ja -palveluja.

Tämän raportin tavoitteena oli koota yhteen Työkykyohjelman eri hankkeet, niiden tulokset sekä mahdolliset suositukset. Ohjelman ulkoisen arvioinnin toteuttaa Owl Group Oy, jonka raportti valmistuu toukokuussa 2023.

Osatyökykyisten työllistymisen esteiden purkaminen ja työllistymisen vauhdittaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan hankkeissa keskityttiin purkamaan osatyökykyisten työllistymisen esteitä, vauhdittamaan työllistymistä sekä ehkäisemään pitkittyvää työttömyyttä. Ohjelman toimenpiteillä kehitettiin välityömarkkinoita sekä osatyökykyisille suunnattuja työnkyvyn tuen palveluja. Yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä parannettiin rahoitusta uudistamalla ja liiketoimintaosaamista vahvistamalla. Valtion erityistehtäväyhtiö Työkanava Oy aloitti toimintansa kesällä 2022, kun laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä tuli voimaan saman vuoden heinäkuussa. Yhtiön tehtävä on työllistää kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia työttömiä, osatyökykyisiä henkilöitä työsuhteeseen työhön.

Yhteiskunnallinen yritystoiminta on ollut yksi hallituksen Työkykyohjelman keinoista rakentaa luottamukseen ja tasa-arvoon perustuvia työmarkkinoita ja nostaa työllisyysastetta. Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen tavoitteena on ollut saada Suomeen lisää yhteiskunnallisia yrityksiä ja edistää samalla osatyökykyisten työllisyyttä. Se tarjoaa neuvontaa ja ohjausta yhteiskunnallisille yrityksille ja sellaisia perustaville yritysmuodosta tai toimialasta riippumatta.

On tärkeää, että Suomessakin on havahduttu tukemaan yhteisötalouden toimijoita. Esimerkiksi Euroopassa on 2,8 miljoonaa yhteisötalouden toimijaa, ja ne työllistävät 13,6 miljoonaa ihmistä. Suomessa yhteisötalouteen lukeutuvia yhteiskunnallisia yrityksiä on noin

1 700. Euroopassa yhteisötalous on tunnustettu merkittävänä talouden ja työllisyyden voimavarana. Yhteisötalouden toimijat luovat laadukkaita työpaikkoja ja edistävät sosiaalista osallisuutta sekä ihmisten osallisuutta työelämässä.

Tehty työ ei pääty Työkykyohjelman päättyessä. Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskukseen valtionavustusta vuosille 2021–2023. Jatkossa osaamiskeskusten toimintaa on tarkoitus rahoittaa Euroopan sosiaalirahaston (ESR+) ohjelmakauden 2021–2027 varoista.

Osana Työkykyohjelmaa käynnistettiin myös Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelma. Sen avulla edistetään muita heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työn saantia hankintaehdon avulla. Ohjelmaa toteutettiin yhteistyössä Kuntaliiton kanssa. Näyttäisi siltä, että suhteessa julkisten hankintojen suureen määrään, hankinnoilla työllistäminen on vielä vähän käytetty mahdollisuus.

Työkykyohjelman puitteissa aloittanut erityistehtäväyhtiö Työkanava Oy on monipuolistanut työllisyyspolitiikan keinovalikoimaa. Yhtiö työllistää toimintansa alkuvaiheessa arviolta muutaman sata osatyökykyistä vuosittain. Tavoitteena on, että työsuhteessa on toiminnan vakiinnuttua noin 1000 henkilöä. Tavoite on saada mahdollisimman moni työllistymään avoimille työmarkkinoille yhtiössä työskentelyn jälkeen.

Myönteisiä signaaleja on myös tullut työnantajien suunnalta. Kiinnostus yhteiskuntavastuusta sekä monimuotoisuudesta on kasvanut hiljalleen niin rekrytointien yhteydessä kuin työyhteisön kehittämisenkin näkökulmasta. Työnantajat näkevät osatyökykyisyyden yhä useammin mahdollisuuksien kautta, ei niinkään riskejä korostaen.

Laaja-alaiset työllistymistä tukevat palvelut ja tiedolla johtaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön TE-palvelupiloteissa parannettiin TE-palvelujen osuvuutta osatyökykyisille. Hankkeen ansiosta asiakkaiden työ- ja toimintakykyyn liittyviä tarpeita tunnistetaan paremmin kuin aikaisemmin. Piloteissa saatiin lisäksi rohkaisevia tuloksia henkilöasiakas- sekä työnvälitys- ja yrityspalveluiden kehittämisestä. Osatyökykyisille suunnatut palvelut ovat pilottien myötä lisääntyneet, palveluiden käyttöaste on noussut ja erilaisten tukimuotojen, kuten palkkatuen ja työolosuhteiden järjestelytuen, käyttö on lisääntynyt.

TE-palveluissa osataan myös huomioida aiempaa paremmin asiakkaan yksilölliset tarpeet sekä työ- ja toimintakyvyn tuki. Esimerkiksi työllistymiseensä tukea tarvitsevalle osatyökykyiselle on tarjolla räätälöidymppää tukea. Uusi termi ”täsmätyökykyinen” on juurtunut

TE-palveluissa monialaista työtä tekevien asiantuntijoiden käyttöön. Tämä kertoo siitä, että työvälityspalveluissa osatyökykyiset asiakkaat kohdataan yhä useammin osaamisen – ei työ- ja toimintakyvyn rajoitteiden näkökulmasta.

Osana Työkykyohjelmaa TE-palveluihin on viime vuosina palkattu lisää työkykykoordinaattoreita. TE-toimistoissa asiantuntijana työskentelevän työkykykoordinaattorin tehtävänä on varmistaa, että osatyökykyiset työnhakijat saavat kaikki työllistymistä edistävät palvelut riippumatta siitä, mikä taho palvelun järjestää. Koordinaattoreiden työn tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta kertoo se, että heidän työsuhteitaan on vakinaistettu.

Vaikuttava työllisyyden edistäminen vaatii tiedolla johtamista. Osatyökykyisten työllisyyttä edistävien toimien vaikuttavuutta ja kustannushyötyjä on kyettävä järjestelmällisesti arvioimaan. Tähän tarpeeseen lähdettiin vastaamaan Vaikuttavuusinvestoimisen osamiskeskuksen käynnistämällä työllistymistoimenpiteiden yhteiskunnallisen hyödyn mallinnusprojektilla. Mallinnusprojekti tuotti työllisyyspalveluihin tiedolla johtamisen mallin, joka mahdollistaa työllisyystoimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnin. Nykyisillä käytännöillä vaikutusten arviointi työllisyyspalveluissa on vielä työlästä, mutta tulevaisuudessa se on mahdollista.

Yksilölliset ja oikea-aikaiset työkyvyn sekä työllistymisen tuen palvelut

Sosiaali- ja terveysministeriön Työkykyohjelman toimenpiteillä oli tiivis yhteys Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaan, jonka tavoitteita olivat palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja oikea-aikaisuus, ehkäisevän ja ennakoivan työn painottaminen, palvelujen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen, palvelujen monialaisuuden ja yhteen toimivuuden varmistaminen sekä kustannusten nousun hillitseminen. Työkykyohjelmalla oli yhdyspinta myös sosiaaliturvauudistukseen. Uudistuksen tavoitteena oli nykyistä selkeämpi ja toimivampi järjestelmä, joka mahdollistaisi työnteon ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen muuttuvissa elämäntilanteissa. Työkykyohjelmalla oli lisäksi vahva kytkös Mielenveysstrategiaan.

Kela osallistui Työkykyohjelman toteutukseen Kela sote-keskuksessa ja Kela sairaalassa -hankkeilla. Hankkeet toteuttivat hyvin tuloksin käytännön asiakasyhteistyötä, mm. ohjauksia Kelan kuntoutukseen tai Kelan muihin palveluihin. Lisäksi järjestöt olivat tärkeä yhteistyötaho Työkykyohjelmassa. Järjestöjen kanssa tehtiin yhteistyötä sekä kansallisesti ja alueellisesti kokousten ja yhteisten tilaisuuksien sekä muiden toimien muodossa. Järjestöjen edustajat olivat mukana myös ammattilaisille suunnattujen koulutusten kehittämisessä ja koulutusten pilotoinnissa.

STM:n arviointi ja seurantatutkimuksen mukaan työkyvyn tuen asiakkaat kokivat palvelujen vastanneen pääsääntöisesti hyvin heidän tarpeisiinsa. Asiakkaiden taustalla oli usein pitkittynyttä työttömyyttä, terveyden ja työkyvyn vajeita sekä työttömyys- ja sairausertuuksien käyttöä. Palvelu tavoitti henkilöitä, jotka olivat työkykyä ja työllistymistä tukevien palvelujen ulkopuolella. Työkyvyn tuen palvelu keskittyi terveydenhuoltoon ja työkyvyn arviointiin ja se toteutettiin monialaisesti ja moniammatillisesti. Työkyvyn tuen tiimit sijoittivat terveydenhuollon toimijoita verkostotyöhön ja erityisesti Kelan kanssa tehtävä yhteistyö koettiin erittäin tärkeänä. Työkyvyn tuen tiimin palvelu ja tehtävä hahmottui kartoittavana ja koordinoivana. Palvelussa kartoitettiin asiakkaan työ- ja toimintakykyä sekä tehtiin moniammatillista arviointia ja kuntoutustarpeen arviointia. Lisäksi fysioterapeuttien palvelut sekä työttömien terveystarkastukset ja eläkemahdollisuuksien selvittely olivat usein osa tiimin palvelua. Tiimeistä ohjattiin asiakkaita erityisesti terveydenhuollon palveluihin, Kelan kuntoutukseen ja kuntouttavaan työtoimintaan.

Työkyvyn tuen palveluilla oli monenlaisia myönteisiä vaikutuksia alueiden palvelujen, ammattilaisten ja asiakkaiden näkökulmasta. Hankkeiden ohjausryhmien jäsenten tunnistamia onnistumisia alueilla olivat esimerkiksi työkyvyn tuen palvelujen näkyväksi tekeminen, monialaisen yhteistyön ja mallien vahvistuminen sekä ammattilaisten saataville tulleet neuvonta- ja konsultaatiopalvelut.

STM:n arviointi ja seurantatutkimuksen tulosten mukaan laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen toteuttaminen uusien asiakasryhmien, kuten kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden ja kehitysvammaisten kanssa, toi esiin, että työllistymiseen tähtäävä pitkäkestoinen tuetun työllistymisen työhönvalmennus on tarpeellinen ja toimiva keino näiden ryhmien työllistämässä.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteenä kehitettiin Työkyvyn tuki -verkkokoulutus. Koulutus on kaikille avoin ja löytyy Työterveyslaitoksen (ttl.fi) verkkosivuilta. Koulutuksen tavoitteena on lisätä työkyvyn ja työllistymisen tuen ammattilaisten tietoa asiakasosuudesta, asiakasprosessista, palvelujärjestelmästä ja työkyvyn tuen keinoista. Koulutusta suositellaan kaikille työ- ja toimintakykyasioiden parissa työskenteleville ammattilaisille ja alan opiskelijoille.

Työkykyohjelmassa työkyvyttömyyden tarkastelusta ollaan siirrytty olemassa olevan työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen ja työllistymisen edistämiseen. Työkyky tarkoittaa toimintakyvyn ja ammattitaidon muodostamaa kokonaisuutta suhteessa työn vaatimuksiin. Lähtökohdانا on, että jokainen on työkykyinen johonkin työhön, jos se suunnitellaan hänen tarpeidensa mukaan ja siihen annetaan riittävä tuki.

Työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelujen kehittämisessä päästiin ohjelman aikana vasta alkuun STM:n arviointi- ja seurantatutkimuksen tulosten mukaan. Lisäksi kehitettyjen palvelujen ja toimintamallien jatkuvuus oli joillakin alueilla epävarmaa hankkeiden päättyessä. Toimintaympäristön haasteet eli monet samanaikaiset muutokset ja siirtyminen hyvinvointialueille asettivat haasteita kehittämistyölle. Hankkeet toimivat hajoavissa ja uudelleen muotoutuvissa rakenteissa. Työnantajien ja organisaatioiden saaminen mukaan työkyvyn tukemiseen ja samalla heidän osaamisensa vahvistaminen työkyvyn tuessa ovat ensiarvoisen tärkeitä. Sekä työllistyminen että työelämässä pysyminen vaativat työkykyjohtamisen taitoja.

Työkykyohjelman laajentaminen ja hankkeiden jatkuminen

Tällä hallituskaudella on kehitetty sosiaali- ja terveystieteisiin työkyvyn tuen palvelut, joiden juurtuminen on nyt ensiarvoisen tärkeää, jotta monialaisten palveluiden myönteinen kehityskulku ei katkea. Tätä juurruttamistyötä tukee Suomen Kestävän kasvun ohjelma, jonka avulla työkyvyn tuen palvelut tuodaan uusille alueille ja samalla mahdollistetaan kansallinen kehittäminen. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on myöntänyt 4,5 miljoonaa euroa valtionavustusta kuuden hyvinvointialueen käyttöön vuosille 2023–2024.

Kaikki Työkykyohjelmassa kehitetyt hankkeet eivät pääty ohjelman päättyessä. Esimerkiksi Yhteiskunnallisen yritysten osaamiskeskus (YYO), Työkanava Oy sekä Hankinnoilla työllistämisen kehittäminen jatkuvat vielä tämän hallituskauden päättyttyä. Myös Työkykyohjelman laajennuksen hankkeet, joissa vahvistettiin työkyvyn ja työllistymisen tukea sosiaali- ja terveyspalveluissa, lisättiin osatyökykyisten työttömien työllistymisen edellytyksiä, työ- ja toimintakykyä sekä yhteiskunnallista osallisuutta, jatkuvat kuudella eri hyvinvointialueella.

Työllisyyden tilastointi ja tietopohjan rakentaminen

Osatyökykyisten työllisyyden tilastoinnissa on ollut merkittäviä puutteita, mikä on hankaloittanut niin työllisyyden seurantaakin kuin eri toimien vaikuttavuuden arviointia. Tähän on kuitenkin tulossa muutos, kun Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen yhteydessä on alettu kerätä tietoa osatyökykyisten työllisyydestä. Ensimmäiset luvut julkaistaan tänä vuonna. Viimeisimmät osatyökykyisten työllisyyttä koskevat luvut ovat yli kymmenen vuoden takaa, vuodelta 2011.

Realistisen tilannekuvan muodostaminen työikäisten työ- ja toimintakyvystä on nykyisellään haastavaa, sillä työkykyä koskeva tieto on hajallaan eri toimijoiden tietojärjestelmissä eikä tieto ole yhtenäistä. Oleellista olisi saada aikaan yhtenäinen tietopohja, mikä

edellyttää työ- ja toimintakykymittareiden yhtenäistämistä sekä yhtenäistä tietopohjaa. Myös tiedontuotannon vastuiden määrittely ja resursointi ovat tärkeitä, jotta tilannekuvan muodostamisen mahdollistuisi.

Tulevaisuudessa tiedonsaanti helpottuu. STM julkaisi helmikuussa työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen digitalisoimisen tiekartan (STM 2023). Tarkoituksena on tuoda esille digitalisaation tuomia hyötyjä sekä mahdollisuuksia ja sitä, miten työkyky- ja kuntoutuspalvelujen digitalisaatiota voidaan kehittää. Tiekartan keskeisenä argumenttina on, että digitalisoimalla palveluja ja kehittämällä toimijoiden välistä tiedonkulkua voidaan tehostaa työkyvyn ongelmien tunnistamista, edistää toimijoiden yhteistyötä vaikuttavien palveluketjujen toteuttamiseksi sekä mahdollistaa palvelu- ja etuusjärjestelmien tietoon perustuva johtaminen. Tiekartta on konkreettinen suunnitelma ja kuvaus keskeisistä kehittämiskohteista, jotta digitalisaation mahdollisuudet pystytään paremmin huomioimaan osana tulevan hallituksen hankkeita.

Osatyökykyisten työllistymisen edistämistä on määrätietoisesti jatkettava

Voimakkaat palvelurakenteiden muutokset haastavat osatyökykyisten työllisyyden hoitoa sekä palvelujen kehittämistä. Työvoima- ja yrityspalvelujen siirtyminen kuntiin vuoden 2025 alusta sekä hyvinvointialueuudistus muuttavat palvelurakenteita sekä luovat mahdollisuuksia uudenlaisten palveluekosysteemien rakentamiseen, työllisyyden edistämiseen sekä elinkeinojen kehitystyöhön. Yhdyspinnoille on kyettävä rakentamaan toimiva, erilaisista palveluntuottajista koostuva ekosysteemi, joka aidosti tukee asiakkaan tarpeita. Tärkeää on, että Työkykyohjelmassa kehitettyjä toimintamalleja, työkaluja ja tukimateriaaleja saadaan hyödynnettyä ja skaalattua monialaista muutostyötä tekevien asiantuntijoiden ja johdon yhteiseen käyttöön.

Sote-uudistus oli yksi Suomen historian merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista, joka vaati paljon yhteensovittamista, uudistuksia ja kehittämistyötä. Palvelujärjestelmää kehitettäessä on varmistettava työttömien työkyvyn ja työllistymisen tuen palveluiden saatavuus, kattavuus ja laatu yhdenvertaisesti kaikille työikäisille. Poikkihallinnollinen yhteistyön merkitys korostuu työikäisten palveluja kehitettäessä. Työkyvyn tuki on ennen kaikkea yhteistyötä.

Nykyisen hallituskauden aikana on otettu määrätietoisia askeleita osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi. Työ ei kuitenkaan saa jäädä tähän, vaan toimia osatyökykyisten työllistymisen eteen on määrätietoisesti jatkettava.

7 Lähteet

Junna, L. (2022). Näkökulmia työttömyyden, terveyden ja kuolleisuuden yhteyteen pitkäikäisissä rekisteriaineistoissa. *Kansantaloudellinen aikakauskirja*. 118. vsk. – 4/2022. https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2022/12/32090849_KAK_4_2022_Taloustieteellinen_Yhdistys_nettipdf_22_12_16-112-116.pdf.

Kalenius, A., Eronen, A., ja Londén, P. (2021). Sosiaalibarometri 2021. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. <https://www.soste.fi/ajankohtaista/tutkimus/sosiaalibarometri/sosiaalibarometri-2021/sosiaalibarometri-2021-julkaisu/?open=31263>.

Kerätär, R. ja Karjalainen, V. (2010). Pitkäikäistyöttömillä on runsaasti hoitamattomia mielenterveyshäiriöitä. *Lääkärilehti* 45. 45/2010 vsk 65: 3683 – 3690. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/pitkaikaistyottomilla-on-runsaasti-hoitamattomia-mielenterveyshairioita/>.

OECD (2020). A People-centred Perspective on Employment Barriers and Policies. Faces of joblessness in Finland. OECD. <https://www.oecd.org/els/soc/OECD-2020-FoJ-Finland.pdf>.

Oivo, T., & Kerätär, R. (2018). Osatyökykyisten reitit työllisyyteen - etuudet, palvelut, tukitoimet: Selvityshenkilöiden raportti. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3997-4>.

Saaremäel, K. (2023). Työ- ja elinkeinoministeriön työkykykoordinaattorit, Työkykykoordinaattoreiden lisääminen TE-toimistoihin Työkykyohjelman aikana. Rahoituksen käyttö alueilla. Opinnäytetyö. Varsinais-Suomen TE-toimisto.

STM (2019). Kaikki mukaan työelämään: Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) kärkihankkeen tuloksia ja suosituksia. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161453>.

STM 2023. Digitalisaatio työllistymisen ja osallistumisen tukena. Työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen digitalisoimisen tiekartta 2023–2027. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä. Sosiaali- ja terveysministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164570/STM_2023_2_J.pdf?sequence=1.

Taskinen, P. (2012). Osatyökykyisillä on työhaluja terveysongelmista huolimatta. Hyvinvointikatsaus 4/2012. Tilastokeskus. https://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-12-10_005.html?s=0.

Väisänen, V. ja Sinervo, L. (2021). Työttömien sosiaali- ja terveystietojen käyttö rekisteritietojen valossa. Tutkimuksesta tiiviisti 76/2021, THL. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143516/URN_ISBN_978-952-343-796-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Liite 1 Työkykyohjelman TEM:n hallinnonalan hankkeet ja niiden tavoitteet

	Hankinnoilla työllistämi- nen	Yhteis- kunnalliset yritykset	Työkyky- koordinaat- torit	TE-palvelu- pilotit	Työkanava Oy	Työllistymisen yhteiskunnal- linen vaikut- tavuus
Tunnistetaan nykyistä pa- remmin osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve		X	X	X		X
Tarjotaan osatyökykyisille yksilöllisiä ja oikea-aikai- sia työkyvyn ja työllistä- misen palveluja	X	X	X	X		X
Edistetään työpaikko- jen syntymistä osatyöky- kyisille	X	X	X	X	X	
Kehitetään palveluja työnantajille osatyökyis- ten rekrytoinnin helpot- tamiseksi		X	X	X	X	
Haetaan ratkaisuja rekry- tointikynnyksen madalta- miseksi sekä kehittämällä palveluja	X	X	X	X	X	

Liite 2 Työkykyohjelman STM:n valtionavustushankkeet ja toimenpidekokonaisuudet

Hanke	Työkyvyn tuki	Työllistymisen tuki
Työkyky käyttöön, Rovaniemi & Kemijärvi	x	x
Palveluintegraatiomalli osatyökykyisille, Oulu	x	x
OSAKSI-hanke, Kainuu	x	x
Keski-Pohjanmaan Työkyky-hanke, Soite	x	x
TOIMEKSI-hanke, Etelä-Pohjanmaa, Eskoo & Seinäjoki	x	x
Osatyökykyisten työkyvyn tuki ja tuetun työllistymisen malli, Vaasa	x	x
Työkyvyn tuki, Pietarsaaren seutu	x	x
Työkykyä Satakuntaan, Satakunnan sairaanhoitopiiri	x	x
Kaveria ei jätetä -hanke, Turun seutu	x	x
Pirkanmaan Työkykyhanke, Tampereen seutu	x	x
Meijän kyvyt käyttöön, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri	x	x
Homma haltuun – Toiveista töihin, Vaalijala		x
Iisakki - Iisalmen työkykytiimi	x	
Työkykyä ja kumppanuutta sote-keskuksesta, Essote	x	x
Siun Soten työkykyohjelma, Pohjois-Karjala	x	x
Etelä-Karjalan osatyökykyisten työkykyohjelma, Eksote	x	x
Työkykyä tukemassa Kymenlaakso, Kymsote	x	x
Tuetusti työhön ja osallisuuteen Päijät-Hämeessä, Sosiaalialan osaamiskeskus Verso	x	x
Keski-Uudenmaan Työkykyhanke, Keusote	x	x
TEOT-hanke, Vantaa & Kerava	x	x
Espoon Työkyky-hanke	x	
Työkykyisempi Stadi, Helsinki	x	x

Työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusta = työkyvyn tuki
 Tuetun työllistymisen menetelmät = työllistymisen tuki

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-637-6

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi